

T.C.
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİMDALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İLKÖĞRETİM 4. VE 5. SINIFLARDA
SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE (ARAÇ-GEREÇ)
MATERYAL KULLANIMININ ÖĞRENCİ BAŞARISINA
ETKİSİ (KARS İLİ ÖRNEĞİ)

SEÇİL KIY CAN

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. Cevdet BOZKUŞ

KARS – 2009

TC
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Seçil KIY CAN 'a ait, "İlköğretim 4. ve 5. Sınıflarda Materyal (Araç-Gereç) Kullanımının Öğrenci Başarısına Etkisi" konulu çalışma, jürimiz tarafından İlköğretim Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

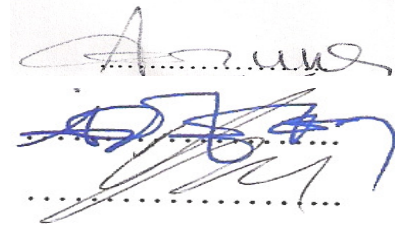
Öğretim Üyesinin Ünvanı, Adı ve Soyadı

İmza

Prf. Cevdet BOZKUŞ.(Danışman)

Yrd. Doç. Ali Osman ENGİN

Yrd. Doç. Cengiz YANIKLAR

Bu tezin kabulü Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun/...../2009 tarih ve/..... Sayılı kararı ile onaylanmıştır.

UYGUNDUR

...../...../.....

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ
İLKÖĞRETİM 4. VE 5. SINIFLARDA SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE
(ARAÇ-GEREÇ) MATERYAL KULLANIMININ ÖĞRENCİ BAŞARISINA
ETKİSİ (KARS İLİ ÖĞRENEĞİ)

Seçil KIY CAN

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Cevdet BOZKUŞ

Bu araştırma, ilköğretim okullarında 4. ve 5. sınıflarda Sosyal Bilgiler dersi coğrafya konularının öğretiminde, öğretim teknolojileri ve materyallerle desteklenen çağdaş öğretim yönteminin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretim yöntemlerinin uygulandığı kontrol grubunun arasındaki başarı puanlarını sınamak amacıyla yapılmıştır. Böylelikle ilköğretim 4. ve 5. sınıflarda Sosyal Bilgiler dersinde öğretilen coğrafya konularının öğretiminde ve materyal kullanımının öğrencilerin başarısı üzerindeki etkisinin ne düzeyde olduğu ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın uygulama bölümü iki aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşamada, 2007-2008 eğitim-öğretim yılında Kars İli Merkez İlçesi'ndeki 18 ilköğretim okulunda 4. ve 5. sınıflarda görev yapan 65 sınıf öğretmenine 20 soruluk ve bu konu hakkındaki görüş ve deneyimlerini bildirebilecekleri anket formu uygulanmıştır. İkinci aşamada 2007-2008 Kars Merkez Halit Paşa İlköğretim Okulunda 4. sınıfta öğrenim gören 44 öğrenciye başarı testi uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre,; başarı açısından, materyallerle desteklenerek öğretimin sağlandığı deney grubunun, geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubuna göre daha başarılı olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Sosyal Bilgiler Öğretimi, Coğrafya Öğretimi, Materyal.

ABSTRACT
MASTER DISSERTATION
THE EFFECT ON THE SUCCESS OF THE STUDENTS BY USING
MATERIAL IN SOCIAL LESSON 4th AND 5th CLASSES IN PRIMARY
SCHOOL

Seçil KIY CAN

Supervisor: Prof. Dr. Cevdet BOZKUŞ

This research, was studied to try the scores between control group in which traditional teaching methods was applied, which were supported by instructional technologies and materials in teaching of Geographical matters in social sciences in 4th and 5th classes in primary schools.

In this case, it has been tried to appear the level of the effect on the success of the students in using materials and in teaching of Geographical matters in Social Sciences in 4th and 5th classes.

Application section of this research has been formed in two stages. In the first stage, an inquiry form consisting of twenty questions was applied to 65 teachers who have been working in 4th and 5th classes in primary schools in Kars province in 2007-2008 education years.

In the second stage, it was applied to 44 students in 4th class in Kars Halit Paşa Primary School. According to the findings in this research, it showed that testing group which was supported with materials was more successful than control group in which traditional teaching methods was applied.

Key Words: Social Sciences, Teaching Social Sciences, Teaching Geography, Materials.

ÖNSÖZ

İlköğretim eğitimimizin temel dayanağını oluşturmaktadır. Türk Milli Eğitimi'nin genel amaçlarının birinci maddesi; Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, Türk Milletinin maddi-manevi değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; vatanını seven, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek amacının gerçekleştirilmesi üzere Sosyal Bilgiler Programı yeniden yapılandırılmıştır. Mihver ders olan Sosyal Bilgiler dersi bu açıdan büyük önem arz etmektedir. Zira, bu amacın gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan temeller ilköğretimin I. kademesinde atılmaktadır. Bundan dolayı dersin öğretiminde istenilen verimin elde edilebilmesi için öğretim teknolojileri ve materyal kullanımı oldukça önemlidir.

“İlköğretim 4. ve 5. sınıfta Sosyal Bilgiler dersi öğretiminde araç-gereç (materyal) kullanımını öğrenci başarısına etkisi” adlı bu çalışmayla, ilköğretim okullarında I. kademe Sosyal Bilgiler dersinde işlenen coğrafya konularının öğretiminde, öğretim teknolojileri ve materyallerden faydalanmanın önemi ve bunun öğrenci başarısı üzerinde etkisini değerlendirmeye çalıştık.

Bu çalışmayı gerçekleştirdiğim sırada benden hiçbir konuda desteğini esirgemeyen tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Cevdet BOZKUŞ'a, anket formlarının dağıtılıp tekrar toplanması konusundaki yardımlarından dolayı eşim Sayın Yusuf CAN ve babam Sayın Turan KIY'a, bütün tez çalışması boyunca zamanında bana gösterdiği sevgi ve şefkatini benim yerime çocuklarıma gösterdiği için annem Sayın Faize KIY'a, verilerin değerlendirilmesindeki yardımlarından dolayı meslektaşım Sayın Mahmut KARATAY'a ve ankete katılan değerli öğretmen arkadaşlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Kars-2009

Seçil KIY CAN

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

ÖZET.....	I
ABSTRACT.....	II
ÖNSÖZ.....	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
TABLO VE ŞEKİL LİSTESİ.....	VII

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ.....	1
1. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ.....	3
1.1. Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler Kavramları.....	3
1.1.1. Sosyal Bilimlerin Tanımı.....	3
1.1.2. Sosyal Bilgilerin Tanımı.....	3
1.1.3. Ülkemizde Sosyal Bilgiler Programının Gelişimi.....	5
1.1.4. Sosyal Bilgiler Dersinin Genel Hedefleri.....	6
1.1.5. İlköğretim 4. ve 5. Sınıflarda Okutulan Sosyal Bilgiler Temaları.....	9
1.1.5.1. İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Konuları.....	9
1.1.5.2. İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Konuları.....	9
1.2. Eğitim ve Teknoloji İlişkisi.....	9
1.2.1. Teknoloji.....	9
1.2.2. Ülkemizde Eğitim ve Öğretim Teknolojilerinin Gelişimi.....	10
1.2.3. Materyal Kullanımının Öğretimdeki Yeri ve Önemi.....	12
1.2.4. Materyal Kullanımının Öğretime Sağladığı Faydalar.....	12
1.2.5. Öğretim Materyalleri Hazırlama İlkeleri.....	13
1.2.6. Öğretimde Materyal Kullanırken Uyulması Gereken Basamaklar.....	14
1.3. Sosyal Bilgiler dersinde Kullanılabilecek Materyaller.....	14
1.3.1. Basılı Araç-Gereçler.....	14

1.3.2. Görsel Materyaller.....	15
1.3.3. İşitsel Materyaller.....	15
1.3.4. Görsel ve İşitsel Materyaller.....	16
1.3.5. Bilgisayar.....	16

İKİNCİ BÖLÜM

1. MATERYAL.....	17
1.1. Problem Cümlesi.....	17
1.1.1. Alt Problemler.....	17
1.2. Amaç.....	17
1.3. Araştırmanın Önemi.....	18
1.4. Varsayımlar.....	20
1.5. Sınırlılıklar.....	20
1.6. Tanımlar.....	21

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1. YÖNTEM.....	23
1.1. Araştırma Modeli.....	23
1.2. Araştırma Evreni ve Örneklem.....	23
1.3. Veri Toplama Aracı.....	24
1.4. Veri Toplama Aracının Uygulanması.....	25
1.5. Verilerin Çözümlemesi ve Değerlendirilmesi.....	26

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

1. BULGULAR VE YORUM.....	28
1.1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Tanımlayıcı Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	29
1.2. Öğretmenlerin, Öğrencilerin Bilgi Düzeylerine Yönelik Değerlendirmelerine İlişkin Bulgular ile Öğrenci Performanslarının Karşılaştırılması.....	30
1.3. Deney ve Kontrol Gruplarına Uygulana Başarı Testinin Sonuçlarının Karşılaştırılması.....	40
1.4. Araştırmada Uygulanan Anketin Üçüncü Bölümünün Değerlendirilmesi....	43

BEŞİNCİ BÖLÜM

1. Sonuç.....	45
2. Öneriler.....	47
KAYNAKLAR.....	49
EKLER.....	53
ÖZ GEÇMİŞ.....	63

TABLO VE ŞEKİLLER LİSTESİ

TABLO LİSTESİ	<u>No</u>
Tablo 1. Öğretmenlerin Genel ve Mesleki Özellikleri.....	29
Tablo 2. Öğretmenlerin; Öğrencilerin Ülke ve Şehir Kavramları Konusundaki Yeterliliklerine Dair Düşüncelerine İlişkin Bulgular.....	30
Tablo 3. Öğrencilerin Uygulanan Başarı Testinde Ülke ve Şehir Kavramları ile İlgili Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular.....	31
Tablo 4. Öğretmenlerin; Öğrencilerin Kıta ve Kıtaların Harita Üzerindeki Yerlerinin Gösterimiyle İlgili Performanslarına İlişkin Görüşleri.....	32
Tablo 5. Öğrencilerin Ülkelerin Buldukları Kıtaların Birbirleriyle Doğru Eşleştirilmesi Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular.....	32
Tablo 6. Öğretmenlerin Öğrencilerin Harita kavramı ve Harita Okur Yazarlıklarıyla İlgili Performanslarına Ait Düşünceleri İlişkin Bulgular.....	33
Tablo 7. Öğrencilerin Uygulanan Başarı Testinde Verilen Harita ile İlgili Sorulan Sorulara Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular.....	34
Tablo 8. Öğretmenlerin; Öğrencilerin Başkentler Konusundaki Performansları Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	35
Tablo 9. Uygulanan Başarı Testinde Başkent ve Ülkeleri Eşleştirilmesi ile İlgili Öğrenci Cevaplarına İlişkin Bulgular.....	35
Tablo 10. Öğretmenlerin; Öğrencilerin Toplum Kavramı ve Toplum-Kültür İlişkisi Kavramları Konusundaki Bilgilerini Yeterli Bulup Bulmadıklarına İlişkin Bulgular.....	36

Tablo 11. Öğrencilerin Uygulanan Başarı Testinde Kültür ile İlgili Sorulan Sorularına Öğrencilerin Vermiş Oldukları Cevaplara İlişkin Bulgular.....	37
Tablo 12. Öğretmenlerin; Öğrencilerin Kendi Kültürleriyle İlgili Sorulan Sorulara Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular.....	38
Tablo 13. Öğrencilerin Kendi Kültürleri ile İlgili Sorulara Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular.....	39
Tablo 14. Öğrencilerin Kendi Kültürleri ve Farklı Kültürleri Tanımada Materyallerin Etkisine İlişkin Verdikleri Cevaplara Ait Bulgular.....	40
Tablo 15. Deney ve Kontrol Gruplarına Ait Betimsel İstatistik Sonuçlar.....	40
Tablo 16. Deney ve Kontrol Grubunun Ön Testlerinin Karşılaştırılması.....	41
Tablo 17. Kontrol Grubunun Kendi İçinde Karşılaştırılması.....	42
Tablo 18. Deney Grubunun Kendi İçinde Karşılaştırılması.....	42
Tablo 19. Deney ve Kontrol Gruplarının Son Test Karşılaştırmaları.....	43
ŞEKİLLER LİSTESİ	
Şekil 1. Sosyal Bilgilerin Yararlandığı Bilgi Kaynakları.....	4
Şekil 2. Materyal seçimini etkileyen faktörler (Romiszowski 1998 :56).....	14

GİRİŞ

İnsanoğlunun var olduğu andan itibaren sahip olduğu doğal ve sosyal çevresine hâkim olma isteği, bilginin güç sayıldığı günümüzde de sürmektedir. Bu isteğini gerçekleştirme yolunda kendisine iki temel araç seçmekte. Bunlardan biri eğitim diğeri ise teknolojidir.

Eğitim öğretim faaliyetleri belirli bir sisteme dayandırılarak, belli amaçları kapsayan ve sistematik bir şekilde sürdürülen süreçten oluşmaktadır. Burada amaç bireyi çevresine uyumlu, duyarlı ve yararlı toplum fertleri olarak yetiştirmektir. Bunu yaparken de bireysel farklılıkları ve ferdin sınırlılıkları göz önünde bulundurulmaktadır. Bu farklılıkların en aza indirilmesinde insanoğlu teknolojiden faydalanmaktadır. Çağımızın vazgeçilmez bir parçası olarak günlük hayatımızda önemli yer tutan teknoloji, teorik bilgi ile uygulama arasındaki boşluğu doldurmaktadır.

Doğal ve sosyal çevresine hâkim olmak amacıyla ortaya koyduğu çabalar sonucu ulaştığı birikimi, gelecek nesillere aktarabilmek insanoğlunun temel hedeflerinden biridir. “Uygarlık tarihine baktığımızda eğitim materyallerinin kullanımının da hayli eski olduğu görülmektedir. Binlerce yıl öncesindeki Hitit, Sümer, Babil, Frik, Asur gibi Anadolu ve Mezopotamya uygarlıkları ile bunun yanı sıra Mısır, Aztek ve İnka uygarlıklarında astronomi, tıp ve simya eğitimlerinde birçok materyalin kullanıldığı bilinmektedir.” (Akgül; Yıldırım,1995: 429).

Yapılan araştırmalar (Edwards vd, 1975; Funkhouser, 1990; Adıgüzel, 1998) öğretim materyallerinin öğrencilerin ilgi ve başarısını artırdığını göstermektedir. Öğretim materyalleri üzerinde yapılan araştırmalar ve bu araştırmalar sonucunda elde edilen bulguların, eğitimcilerin dikkatini konu üzerine çekmesi beklenir. Böylelikle okullarımızda öğretim materyallerinin kullanımının yaygınlaştırılması sağlanmış olacaktır.

Değişen eğitim sistemimizde de eğitim ortamının hazırlanmasından birinci derecede sorumlu olan öğretmenin, yapacağı materyal seçimi öğrencinin başarısını doğrudan etkileyecektir. Öğretmenin materyal seçiminde süreci etkileyen faktörleri ve bireysel farklılıkları dikkate alması gerekmektedir.

Bu araştırmada retmenlerin öğrencilerin konuyla ilgili bilgi düzeyleri hakkındaki görüşleri ile öğrencilerin konu ile ilgili bilgileri karşılaştırılmış; ayrıca deney ve kontrol grubu olarak belirlenen birbirine denk iki sınıfa uygulanan ön test ve son testinin sonuçları karşılaştırılmış. Kars İli Merkez İlçesi'ndeki ilköğretim okullarında görev yapan 4. ve 5. sınıf sınıf öğretmenlerine uygulanan anket formunda, öğretimde kullanılan materyallerin (araç-gereç) ğrenci başarısına etkisi hakkındaki düşüncelerini, en çok kullandıkları eğitim ve ğretim materyallerini belirtmeleri ve uyguladıkları bir etkinliği yazmaları istenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

Bu bölümde, problem durumuna bağlı olarak Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler Kavramları, eğitim ve teknoloji ilişkisi, öğretimde araç gereç kullanımı, sosyal bilgiler öğretiminde kullanılabilecek (araç-gereç) materyallerin tanıtımı konusunda bir kavramsal çerçeve oluşturulmaya çalışılmıştır.

1.1.SOSYAL BİLİMLER VE SOSYAL BİLGİLER KAVRAMLARI

1.1.1. Sosyal Bilimlerin Tanımı

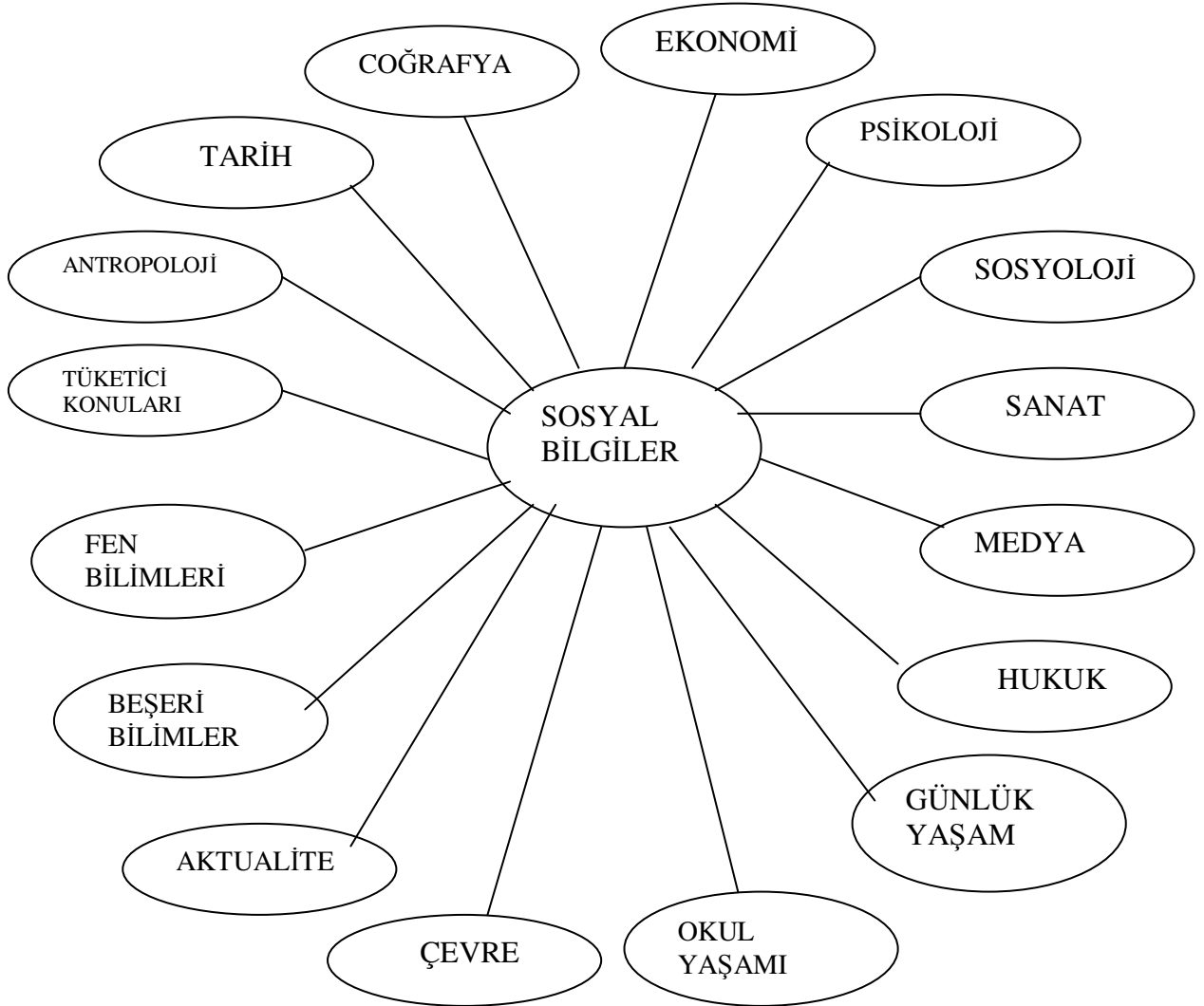
Sosyal bilimler, insan tarafından üretilen gerçekle kanıtlanmaya dayalı bağ kurma süreci ve bu sürecin sonunda elde edilen dirik bilgiler olarak tanımlanabilir. Sosyal bilimler, insan tarafından oluşturulan gerçekle uğraşmaktadır. İnsan tarafından oluşturulan gerçek, toplumsal olgular, kişinin diğer kişi ve kurumlarla etkileşimi sonucu oluşanlar olarak ele alınabilir (Sönmez, 2005: 454).

1.1.2.Sosyal Bilgilerin Tanımı

Sosyal Bilgiler, 1916 sonrası Amerikan pragmatizmi ve toplumsal yapısından kaynaklanan ihtiyaçların sonucunda icat edilen bir derstir. Dersin iki temel gerekçeye dayandığı söylenebilir. Birincisi, 1890'lardan beri Amerika'ya dünyanın dört bir yanından göç eden milyonlarca göçmenin, Amerikan toplumsal hayatına bir vatandaş olarak entegrasyonunu hızlandırmaktır. İkincisi de John Dewey ve arkadaşlarının etkisiyle ders konularının çocuğun günlük hayatından ve ilgilerinden alınması gerektiği anlayışıdır (Safran-Ata, 2003: 361).

Sosyal bilgiler insanları ve yaşamlarını konu alır. Sosyal bilgileri tanımlamak, coğrafya ya da tarih gibi bir disiplini tanımlamaktan daha zordur, çünkü sosyal bilgiler disiplinler arası ve çok disiplinli bir alandır. Bununla birlikte sosyal bilgilerin

iki temel ayırıcı özelliği, vatandaşlık yeterliliklerini kazandırmak için ve bütüncül, disiplinler arası bir alan oluşudur (Öztürk-Dilek, 2003: 16-43).

Şekil 1: Sosyal Bilgilerin Yararlandığı Bilgi Kaynakları.

Kaynak: C. Öztürk, D. Dilek, Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi adlı kitaptan uyarlanmıştır.

Sosyal bilgiler, eğitim alanının oluşturduğu kavramdır. Sosyal bilgiler; ilköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla, Sosyal Bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanıdır (Erden, 2000: 8).

1.1.3. Ülkemizde Sosyal Bilgiler Programının Gelişimi

Sultan II. Abdülhamid döneminde ilköğretim programına girmiştir. Bu dönemde yalnız tarih ve coğrafya dersleri bazı programlarda yer almıştır. Nitekim 1892 yılında, İstanbul ve kasabalarda bulunan üç yıllık ibtidailer için hazırlanan programda, Mülahhas Tarih-i Osmanî ve Muhtasar Coğrafya-yı Osmânî derslerine yer verilmişti. 1904 yılında tüm ilkokulları kapsayan yeni programda ise, sadece Muhtasar Tarih-i Osmanî' ne yer verilmişti (Sağlam, 2006: 21).

1913 tarihli Tedrisat-ı İbtadiyye Kanun-ı Muvakkati'nde ise, Tarih ve Coğrafya'dan başka Malumat-ı Medeniye ve Ahlâkiye ve İktisâdiye dersi ilköğretim programına ilave edildi. Cumhuriyet dönemine kadar devlet politikası bu programın içeriğinin düzenlenmesinde etkili olmuştur.

Orta okullarda (ilköğretim 6., 7., ve 8.sınıflar) 1924 yılından başlayarak 1967 yılına dek değişik tarihlerdeki program düzenlemelerinde tarih, ve coğrafya dersleri aynı adla fakat zaman zaman değişen haftalık sürelerle (ikişer, üçer ya da birer saat olarak) yer almıştır. Bu derslerin yanında, Malumat-ı Vataniye, Vatani Malumat, Yurt Bilgisi, Yurttaşlık Bilgisi ve Vatandaşlık Bilgileri adlarıyla aynı ders haftada ikişer ya da birer saat olarak uzun yıllar okutulmuştur (Sözer,1998:9).

Türkiye'de 1968 yılında ilkokul ders programına giren Sosyal Bilgilerin, 1975- 76 yıllarında ortaokullarda okutulmaya başlandığı görülmektedir. 1985- 86 öğretim yılında ise ortaokullardan kaldırılan bu ders yerine Milli Coğrafya ve Milli Tarih dersleri uygulamaya geçirilmiştir. 1992'de Vatandaşlık Bilgileri programı getirilmiş, 1993'te Milli Tarih ve Vatandaşlık Bilgileri programlarında değişiklikler yapılmıştır. 1997 yılında ilköğretim okullarında okutulan Milli Tarih ve Milli Coğrafya dersleri uygulamadan kaldırılmış tekrar Sosyal Bilgiler dersleri konulması kararlaştırılmıştır.

1998'de yılında Sosyal bilgiler programı ilköğretim 4., 5., 6., ve 7. sınıflara yönelik olarak haftada üçer saat olmak üzere toplam 108 saatlik süre öngörülerek hazırlanmıştır. Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi adlı ders ise 7. ve 8. sınıflarda birer saattir. Ayrıca yalnızca 8. sınıflarda okutulan haftada iki saatlik T.C. İnkılap

Tarihi ve Atatürkçülük adıyla bir ders programı daha mevcuttur. Son olarak Yeni Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim programı, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 14.7.2005 tarih ve 118 sayılı kararı ile 2005- 2006 öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere kabul edilmiştir (Vural, 2005: 456).

1.1.4. Sosyal Bilgiler Dersinin Genel Hedefleri

Yenilenen ilköğretim programlarının vizyonunda; Atatürk ilkeleri ve inkılâplarını benimsemiş, temel demokratik değerlerle donanmış, bireysel farklılıkları ne olursa olsun, araştırma- sorgulama, eleştirel düşünme, problem çözme ve karar verme becerileri gelişmiş; yaşam boyu öğrenen ve insan haklarına saygılı, mutlu Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları olarak açıklanmış, buna göre; bilginin taşıdığı değeri ve bireyin var olan deneyimlerini dikkate alarak, yaşama etkin katılımını, doğru karar vermesini, sorun çözmesini destekleyici ve geliştirici bir yaklaşımı önemseyerek, bu yaklaşımla öğrenci merkezli, sosyal bilgiler açısından, bilgi ve beceriyi dengeleyen, öğrencinin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimine olanak sağlayan yeni bir Sosyal Bilgiler anlayış yaşama geçirilmeye çalışılmaktadır.

1998 İlköğretim Okulu Sosyal bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın genel amaçları şöyledir (MEB; 1998: 537-538)

A- Vatandaşlık görevleri ve sorumlulukları yönünden;

- *Ailesine, milletine , vatanına, Atatürk inkılap ve ilkelerine bağlı, çalışkan, araştırmacı, özverili, erdemli girişimci, iyi insan ve iyi vatandaş olarak yetişirler.*

- *Türk milletinin dünya tarihindeki önemini milletler ailesi içindeki onurlu geçmişini ve yerini, insanlığa yaptığı hizmetleri kavrayarak büyük bir milletin evlatları olduklarını anla, milletin geleceğine olan güvenlerini artırır ve Türk milletinin ülküsünü gerçekleştirmek için her fedakarlığı göze alabilecek bir karakter kazanırlar.*

- *Türkiye Cumhuriyetinin insan haklarına dayanan ulusal, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olduğunu bilir, cumhuriyet rejiminin özelliklerini ve önemini kavrarlar.*

- *Topluluk halinde yaşamanın bir zaruret olduğunu, millet kavramını ve Türk milletinin karakterini kavrar; Türk milletine, Türk bayrağına, Türk askerine ve ordusuna sevgi, saygı ve güven duygularını kuvvetlendirirler.*

- *Türk milletinin zeka ve kabiliyetini, çalışkanlığını, ilim ve sanatseverliğini, estetik zevkini, insanlık duygusunun yüceliğini benimseyerek bu üstün özellikleri davranış haline getirirler.*

- *Millet ve yurt işlerini her şeyin üstünde tutarak milleti ve yurdu için canla başla hizmet etmeyi alışkanlık ve ilke haline getirirler.*

- *Tarihte milletimize ve insanlığa hizmet etmiş olan Türk büyüklerini tanır; tarihi olaylara yön veren kişilerin yerinde ve zamanında gösterdikleri ileri görüşlülük, yüksek kavrayış, cesaret, fedakarlık ve kahramanlıkların tarihin akışını nasıl etkilediğini kavrar.*

- *Toplumı yönlendiren Mustafa Kemal Atatürk ve diğer Türk büyüklerinin sadece ulusal değil, evrensel yönlerini de kavrayarak ve takdir ederek; milletimize de düşen insanlık görevlerinin de bulunduğunu görür, insanlığa sevgi saygı ve hizmet verme bilincine varırlar.*

- *Türk İnkılabının anlamını, farklı yönlerden önemini Türkiye'nin refahına yaptığı katkıyı kavrar; Türk İnkılabının değerlerine bağlı bunları korumaya hazır, fedakar birer Türk evladı olarak yetişirler.*

- *Bugünkü uygarlıkta Türk Milletinin payını anlayarak Atatürk'ün direktifleri uyarınca "milli kültürümüzü çağdaş uygarlık seviyesinin üstüne çıkarma" yolunda her fedakarlığı göze alabilme bilincini kazanırlar.*

- *Her yerde görev ve sorumluluk alabilecek hale gelir, aile bütünlüğüne bağlılık kazanır, ailenin refah ve mutluluğu için sorumluluk ve görev duygularını geliştirirler.*

- *Kanun kavramını benimser, kanunlara ve devlet otoritesine uyma duygusunu ve alışkanlığını kazanırlar.*

- *Çevresindeki eski, yeni sanat ve kültür eserlerini, müze ve anıtlar gibi ulusal değerlerimizi tanır; onları korumak gerektiğini öğrenirler.*

B- Toplumda İnsanların Birbirleriyle Olan İlişkileri Yönünden

- *İnsanlara yardım etmenin önemini anlayarak, grup faaliyetlerine katılır hale gelirler.*

- Başkalarına karşı sorumlulukları olduğunu, insanların farklı görüş ve fikirlerine saygı ve hoşgörü göstermesi gerektiğini benimserler.
- Beraber çalışma, yardımlaşma ve kara verme kurallarına uygulamayı öğrenirler.
- Bütün çalışmalarını demokratik yaşayış kurallarına göre düzenlemeyi öğrenirler.
- Trafik kurallarına uymayı alışkanlık haline getirirler.

C- Çevreyi, Yurdu ve Dünyayı Tanıma Yetenekleri Yönünden

- Yurdumuzun yerinin önemini kavrayarak, kalkınmasında sorumluluk alma duygularını geliştirirler.
- Türkiye'nin diğer ülkelerle olan ilişkileri hakkında genel bilgi kazanırlar.
- Türklerin büyük bir alanda yaşadığını öğrenir buraların özelliklerini kavrarlar.
- Yurdun ekonomik kalkınmasında rol alacak bilgili ve etkili birer vatandaş olarak yetişirler.
- Plan, kroki, harita ve grafik bilgileri kazanarak onlardan yararlanabilir hale gelirler.
- Çevreyi korumanın günümüz ve gelecek yıllar için önemini kavrarlar.
- Yaşanabilir bir çevrenin temel insan hakkı olduğunu kavrarlar.

Ç- Ekonomik Yaşama Fikrini ve Yeteneklerini Geliştirmek Yönünden

- Ulusal kaynaklarımızı tanır ve bunları korumanın bir ödev olduğunu kavrarlar.
- Kendi eşyasını, okulun eşya ve araçlarını dikkatli kullanma ve koruma alışkanlığını kazanırlar.
- Tutumlu olma ve planlı çalışma alışkanlığı elde ederler.
- Üretim tüketim ve dağıtımla ilgili temel bilgileri öğrenirler.
- İnsan topluluklarının yaşama şekillerini ve geçinme yollarını inceler ve bunlar arasındaki ekonomik ilişkileri öğrenirler.
- Turizmin anlamını, özellikle yurdumuz için önemini kavrarlar.

- Nüfus artış hızının eğitime ve ekonomiye olan etkisini kavrarlar.

1.1.5. İlköğretim 4. ve 5. Sınıflarda Okutulan Sosyal Bilgiler Temaları

1.1.5.1. İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Konuları

Ünite 3: Yaşadığımız Yer

1. Konu: Yönler
2. Konu: Şekiller ve Semboller
3. Konu: Doğa ve İnsan
4. Konu: Doğal Afetler

Ünite 8: Uzaktaki Arkadaşlarım

1. Konu: Yurdumuz ve Diğer Ülkeler

1.1.5.2. İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Konuları

Ünite 2: Adım Adım Türkiye

1. Konu: Kültürel Varlıklarımız

Ünite 3: Bölgemizi Tanıyalım

1. Konu. Yeryüzü Şekilleri ve İklim
2. Konu: Doğa ve İnsan
3. Konu. Doğal Afetler

1.2. EĞİTİM VE TEKNOLOJİ İLİŞKİSİ

1.2.1. Teknoloji

Bilimsel araştırmalar ve teorik açıklamalar ile uygulayıcıların karşılaştıkları sorunlar arasındaki köprü (Koşar- Yüksel, 2003: 3). Nevzat Yiğit' e göre ise;

“teknoloji, bilimsel çalışmaların ürünleri ile gerçek hayattaki sorunların çözülmesidir (Yiğit ve diğerleri, 2005)”.

Aklan’a göre; “ *teknoloji en genel anlamda kazanılmış yeteneklerin işe koşulmasıyla doğaya egemen olmak için gerekli işlevsel yapılar olarak ifade edilebilir (Sönmez: 183).*”

Toplumsal, ekonomik, siyasal etkileri açısından İngiliz Sanayi Devrimi’yle eş tutulan yeni bir toplumsal dönüşüm çağına tanık olunmakta; sanayi toplumu enformasyon toplumuna dönüşmektedir (Göker, 2001). Bu gelişim yaşamın tüm boyutlarını köklü olarak değiştirmektedir.

Bilim, enformasyon ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler sarmal bir şekilde birbirini tetiklemektedir. Bu teknolojilerde öne çıkan İsrail, İrlanda gibi ülkeler, gelişmişlik düzeyinde sıçrama yapmışlardır. Ülkemiz, matbaa ve sanayi devrimini kaçırmıştır ve sonuçları ortada. Oluşmakta olan internet ve bilişim devrimini kaçırmanın sonuçları sanayi devrimine oranla kıyaslanamaz ölçüde olacaktır. Ülkemiz bu fırsatı kaçırma lüksüne sahip değildir. Ülkemizin bu devrime ayak uydurması ve sonuçlarından yararlanması için teknoloji ve özellikle bilişim teknolojisi üretmek zorundayız. Bunun için eğitim sistemi, üniversiteler ve kültürel alışkanlıklarımızı değiştirmek zorundayız. (Bilişim Sivil Toplum Örgütleri Platformu Ortak Deklerasyonu 2001: 18).

1.2.2. Ülkemizde Eğitim ve Öğretim Teknolojilerinin Gelişimi

Bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de teknolojinin eğitime uygulanmasını zorlayan sebepler: nüfus patlaması, bilgi patlaması, istek ve beklentilerin patlaması olarak üç grupta toplanmaktadır. Türkan, bu patlamaların eğitime de yansımalarının kaçınılmaz olduğundan, eğitim işinde çalışanların büyük yükler bindirdiğini söylemektedir. (Türkan, 1976). Bu yüzden ders materyallerinin kullanımı eğitimcileri düşündüren temel konulardan biri olagelmıştır. 1935 yılında Türk eğitimciler Sabiha Hanım ve Zeki Bey tarafından kaleme alınan “Ders Vasıtaları-Koleksiyonculuk” adlı makalede çocukları sınıfta uyutmak, onları daima dinleyici bırakmak, çocukta şahsiyet kazandırmadan inşaf temin etmeden öldürmektir. Çocuk doldurulması gereken bir kap değil; belki ısıtılması lazım gelen bir ocaktır. Bir dersin

sadece takrir yöntemiyle işlenmesi elbette ki dersi monoton hale getirecektir. Oysa öğrencilerin katılımıyla, değişik araç-gereç kullanımıyla dersi çekici hale getirmek mümkündür” (Adıgüzel, 1998: 23). Makaleden de anlaşılacağı üzere dersin farklı materyallerle işlenmesi gerektiği fikri yeni değildir.

Ankara’da 1951 yılında “ Öğretici Filmler Merkezi”, 1961 yılında “Ders Aletleri Yapım ve Onarım Merkezi”, aynı yıl “Radyo ile Eğitim Merkezi” kurulmuştur.1974 yılında “Mektupla Öğretim Merkezi” kurulmuştur. Bu şekilde Türkiye’de ilk kez kitle eğitiminde eğitim teknolojisi kullanılmıştır. 1975 yılında merkez yeniden düzenlenerek Yüksek Öğretim Kurumu’na dönüştürülmüştür.

1960’lı yıllarda Test ve Araştırma bürosunda Bakanlık tarafından ilk kez bilgisayar kullanılmıştır. Bu örgütlenme daha sonra 30 Nisan 1992 tarihinde 3797 Sayılı Kanunla Bilgisayar Eğitimi ve Hizmetleri Genel Müdürlüğü’ne dönüştürülmüştür.

1970’li yıllardan itibaren, teknoloji ürünü araç ve gereçlerin Bakanlığa bağlı okullarda eğitim-öğretim sürecinde kullanılmasına yönelik çalışmalar başlamıştır.

1984 yılında “Ortaöğretimde Bilgisayar Eğitimi İhtisas Komisyonu’nun oluşturulduğunu görüyoruz. Talim ve Terbiye Kurulu’nun 26.01.1987 Tarih ve 22 sayılı Kararı ile 1985-1986 öğretim yılından itibaren zorunlu ya da seçmeli olarak Bilgisayar dersi eklenmiştir.

1989 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından “Bilgisayar Destekli Eğitim Projesi” başlatılmıştır. Proje 1992 yılında çeşitli nedenlerden dolayı bir duraklama yaşamıştır. Daha sonra proje Bilgisayar Eğitimi ve Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nün açılmasıyla bu genel müdürlüğün sorumluluğuna verilmiştir.

1997-2000 yılları arasında bilgisayar sahipliği iki katına yükselirken, internete bağlanma oranında neredeyse altı katı bir artış olmuştur (BTYKA, 2001:37). Donanım sayısındaki bu artışı yeterli görmemek, yazılımlar geliştirmek, sistemler kurmak gerekmektedir. Bugün okulların %90’ını internete bağlanmıştır. Ancak, derslerde interneti kullanan öğretmen oranı %20’ler civarındadır. Bu oran Avrupa’da geçerliliğini korumaktadır.

Türkiye genelinde Marmara Bölgesi'nde laboratuvar bulunan okul sayısı % 32 (en yüksek oran), Doğu Anadolu Bölgesinde bu oran % 8 dir. Laboratuvarların kullanım zamanlarına baktığımızda, zamanın % 70'i bilgisayar eğitimine % 30'u ise bilgisayar destekli eğitim çalışmalarına ayrıldığını görmekteyiz (Kutlu ve diğerleri, 2005:137-140).

1.2.3. Materyal Kullanımının Öğretimdeki Yeri ve Önemi

Eğitim-öğretim materyalleri öğrenimi çabuklaştırmayı ve kalıcı kılmayı hedeflemektedir. Eğitimde ders programlarına paralel olarak öğretim araçlarının hazırlanması, çoğaltılması, hizmete sunulması ve sonucun değerlendirilmesi bu açıdan zorunludur. Öğretim araçları duyu organlarının işe koşulmasında, öğrenme öğretme etkinliklerinde zenginlik ve çeşitlilik temininde öğretmen, öğrenci ve süreçlerle organik ilişkisi olan yardımcılarıdır. Bu araçların doğal olarak duyu organlarımızla algılanması güç ya da imkansız olan algılamaları doğal durumu basitleştirme, hızlandırma, ilişkileri açıklama, karşılaştırma gibi işlevleriyle görülebilir ve incelenebilir duruma getirerek öğrenimin oluşmasını sağlamaktadırlar (Aklan, 1990).

Eğitim-öğretim ortamının temel unsuru olan öğrenci, öğretmenden gelen mesajı duyu organları ile algılamaktadır. Algı sürecinde etkin olan tüm organlar aynı düzeyde rol almazlar. Organların öğretimde kullanılma oranları farklıdır. Ergin'e göre öğrencilerin % 83'ü görme, %11'i işitme, %3,5'i koklama, % 1,5'i dokunma, % 1'i tatma duyularıyla edinilen yaşantılar yoluyla öğrenirler. Zaman sabit tutulmak üzere insanlar; okuduklarının % 10'unu, işittiklerinin % 20'sini, gördüklerinin % 30'unu, hem görüp, hem işittiklerinin % 50'sini, söylediklerinin %70'ini, yapıp söylediklerinin % 90'ını hatırlamaktadırlar (Ergin, 1998: 102).

Öğretim esnasında kullanılacak doğru materyallerle kalıcı öğrenme en üst seviyeye çıkarılmış olunacaktır.

1.2.4. Materyal Kullanımının Öğretime Sağladığı Faydalar

Materyal kullanımının öğretime sağladığı yararlar üzerine birçok uzman görüş belirtmiştir. Çilenti, Küçükahmet, Akçapınar bunlardan birkaçıdır. Uzmanların birleştikleri faydalar aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır.

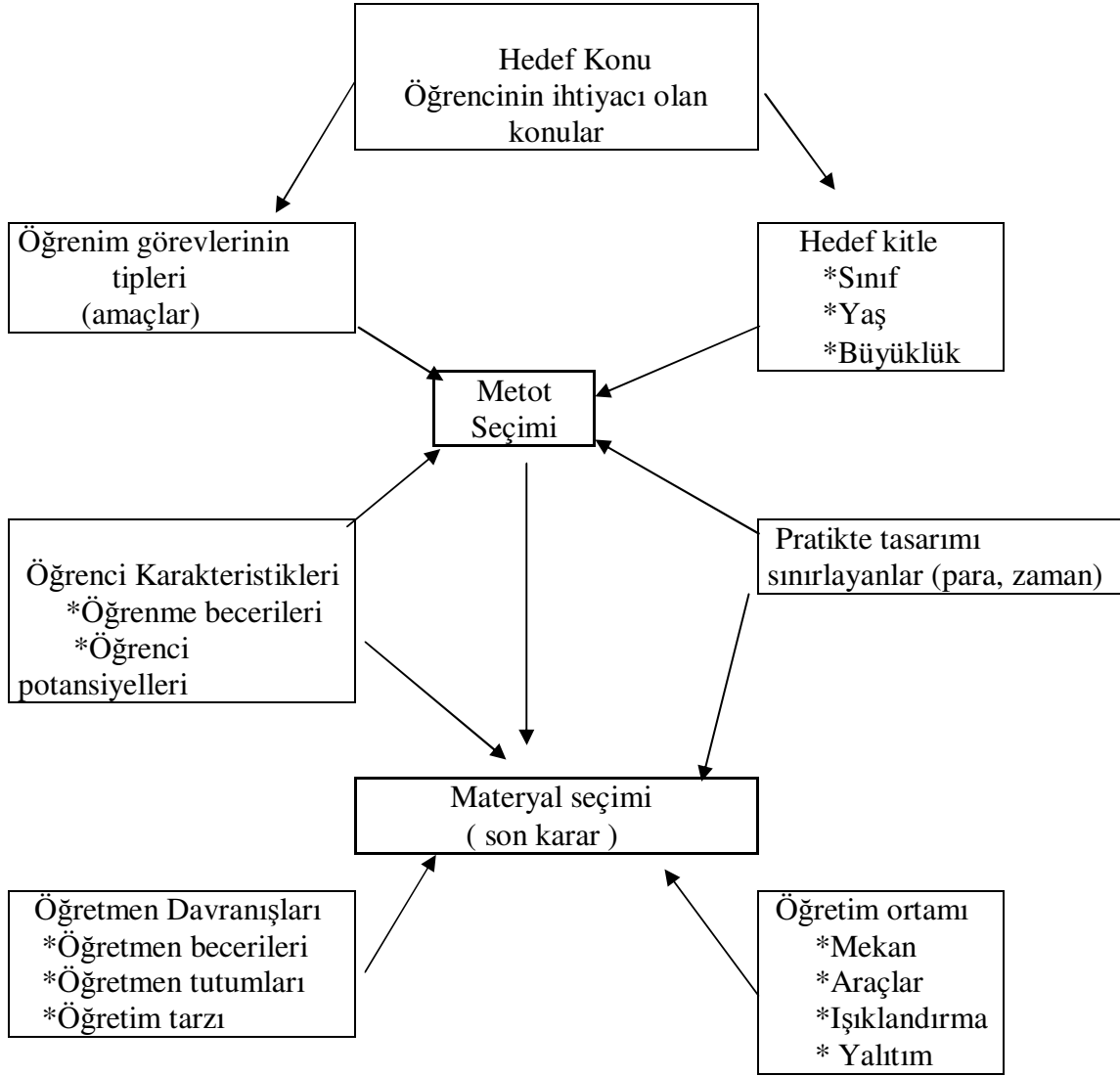
Zamandan ve sözden ekonomiklik sağlar.

- Belirli bir fikrin göz önünde canlandırılmasına yarar.
- Karmaşık fikirler basite indirgenerek açıklanır
- İşlemler basitleştirilmiş olur.
- Öğretmene, öğreteceği konu üzerinde pratik yapma olanağı sağlar.
- Öğrenme arzusunu artırır.
- Öğretim zenginleşir, canlı ve açık hale gelir.
- Öğrencilerin ilgi ve dikkati artar. Öğretim ortamında öğrenci etkin hale gelir.
- Öğretim hizmetini geniş gruplara yaymayı sağlar.
- Hatırlamayı kolaylaştırır ve artırır.
- Güvenli gözlem imkanı sağlarlar.

1.2.5. Öğretim Materyalleri Hazırlama İlkeleri

- Öğretim materyali, basit, sade ve anlaşılabilir olmalıdır.
- Dersin hedef ve amaçlarına uygun seçilmeli ve hazırlanmalıdır.
- Dersin konusunu oluşturan bütün bilgilerle değil, önemli ve özet bilgilerle donatılmalıdır.
- Öğretim materyalinde kullanılan görsel özellikler materyalin önemli noktalarını vurgulamak amacıyla kullanılmalı, aşırı kullanılmamalıdır.
- Öğrencinin pedagojik özelliklerine uygun olmalı ve öğrencinin gerçek hayatıyla tutarlılık göstermelidir.
- Öğrenciye alıştırmaya ve uygulama imkanı sağlamalıdır.
- Gerçek hayatı yansıtmalıdır.
- Her öğrencinin erişimine ve kullanımına açık olmalıdır.
- Sadece öğretmenin rahatlıkla kullanabildiği değil, öğrencilerin de kullanabileceği düzeyde basit olmalıdır.

Zaman içerisinde tekrar kullanılacak materyaller dayanıklı hazırlanmalı, bir defalık kullanımlarda zarar görmemelidir.(www.egitim.aku.edu.tr). Bu ilkelerden hareketle materyal hazır olan materyallerin seçilmesin de bazı faktörler söz konusudur. Şekil 2’de materyal seçiminde etkili olan faktörler görülmektedir.

Şekil 2. Materyal seçimini etkileyen faktörler (Romiszowski, 1998 :56).

1.2.6. Öğretimde Materyal Kullanırken Uyulması Gereken Basamaklar

Eğitim-öğretim etkinlikleri faaliyetleri sırasında materyal kullanırken üç temel basamağa dikkat etmek gerekir. Bunlar:

1.3. Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılabilecek Materyaller

1.3.1. Basılı Araç-Gereçler

Yazılı materyaller eğitim ortamının en yaygın kullanılan materyal türüdür. Bunun en önemli nedeni en kolay ulaşılabilen ve öğretim ortamına rahatça taşınabilen materyal olmasıdır (Şahin ve Yıldırım, 1999: 21).

Basılı materyaller dendiğinde akla ilk gelen kitaplardır. Basılı materyallerin bazıları şunlardır:

- Ders kitapları (öğrenci ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı, öğretmen kılavuz kitabı)
- Yardımcı Kitaplar
- Gazeteler

1.3.2. Görsel Materyaller

- Yazı tahtası
- Pazen Tahta
- Manyetik Tahta
- Bülten Tahtaları
- Poster
- Grafikler
- Zaman Şeritleri
- Dyagramlar
- Duvar resimleri
- Fotoğraf ve Resimler
- Resim Setleri
- Gerçek Nesnelere ve Modeller
- Haritalar (genel haritalar-özel haritalar)
- Üç Boyutlu Modeller ve Maketler
- Küre
- Tepegöz Projektörü
- Slayt Projektörü

1.3.3. İşitsel Materyaller

- Radyo
- Teypler ve ses bantları
- Cd ve cd çalarlar

1.3.4. Görsel ve İşitsel Materyaller

- Video Televizyon
- Video CD ve VCD Çalarlar
- İnteraktif video (etkileşimli video)

1.3.5. Bilgisayar

Temel olarak bir bilgisayar çalışabilmesi ve kendilerine verilen komutları gerçekleştirebilmeleri için donanımla birlikte yazılıma da ihtiyaç vardır. Teknolojinin ve bilgisayar tabanlı eğitim sistemlerinin hızla gelişmesi gerek üniversitelerde, gerekse ilk ve orta dereceli eğitim kurumlarında uygulanabilecek yepyeni öğretim tekniklerinin oluşturulabilmesine olanak sağlamıştır. Bu çerçevede “Bilgisayar Destekli Eğitim” ve Bilgisayar Destekli Öğretim” de teknolojinin yeni ve etkin olarak kullanılabildiği öğretim teknikleri olarak karşımıza çıkmaktadır (Çekbaş ve diğerleri, 2003).

Barker ve Yeats bilgisayar destekli öğretimin amaçlarını şu şekilde sıralamıştır:

- Geleneksel öğretim yöntemlerini daha etkin hale getirmek,
- Öğrenme sürecini hızlandırmak,
- Zengin materyal sağlamak,
- Etkili öğretimi gerçekleştirmek,
- Telafi edici öğretimi sağlamak,
- Öğretimde sürekli olarak niteliğin artmasını sağlamak,
- Bireysel öğretimi gerçekleştirmek (Öztürk ve diğerleri, 2005: 398).

İKİNCİ BÖLÜM

1. MATERYAL

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve araştırma ile ilgili tanımlara yer verilmektedir.

1.1. Problem Cümlesi

“İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda sosyal bilgiler dersinde (araç-gereç) materyal kullanımının öğrencilerin öğrenme başarılarına etkisi nedir? (Kars İli örneği).”

1.1.1. Alt Problemler

1. İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda Sosyal Bilgiler Dersi'nin öğretiminde kullanılan materyaller nelerdir?
2. Bu alanda kullanılan araç-gereçlerin ve eğitim teknolojilerinin öğretimde yeri ve önemi nedir?
3. Araştırmaya katılan öğrencilerin harita bilgisi ve harita okur yazarlığı ne düzeydedir?
4. Araştırmaya katılan öğretmenler, öğrencilerin harita bilgisi ve harita okur yazarlığının ne düzeyde olduğunu biliyorlar mı?
5. Eğitim teknolojilerinin etkili bir şekilde kullanılabilmesi için dikkat edilmesi gereken hususlar nelerdir?

1.2. Amaç

Bu araştırmanın amacı, öğretim teknolojilerinin ve materyallerinin (araç-gereç) ilköğretim okullarında sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin başarısında ne derece etkili olduğunu görmek ve değerlendirmek; geleneksel yöntemler ile materyallerle destekli öğretim arasındaki farklılıkları gözlemlemek ve elde edilen sonuçlar ışığında öneriler geliştirmektir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bilginin güç sayıldığı, hızla üretilip tüketildiği günümüzde, bilgiyi öğrenmek kadar yapılandırıp aktarmak da önemlidir. İnsanoğlunun çevresinde hakimiyet kurma arzusu yüzyıllardır sürmektedir. Günümüzde bu arzu ancak bilgi dahilinde olmaktadır. Ne kadar bilgiye sahipsen o kadar güçlüsün demektir. Buna paralel olarak teknoloji eğitim alanında da etkin bir şekilde kullanılmaktadır. Geleneksel araç-gereç kullanımını artık yerini daha modern materyallere bırakmak zorunda kalmıştır. Uygun materyal kullanımının öğrencinin istek ve başarısı üzerinde etkili olduğu bilinen bir gerçektir (Şahin ve Yıldırım, 1999: 28).

Millî Eğitim Şûrası ve benzeri platformlarda sıklıkla, öğretim programlarının, öğrencilerin bilgiye ulaşma yollarını öğrenmelerine, sorun çözme ve karar verme becerilerini geliştirmelerine olanak sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmesine ihtiyaç olduğunu dile getirilmektedir. Bunun sonucu olarak sosyal bilgiler dersi müfredat programı da değişmiştir. Bu bağlamda Sosyal Bilgiler dersi Titiz (2005) tarafından şu şekilde tanımlanmakta: *“Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir.”*

Bu dersin amaçlarının öğrencide içselleşmesinde öğretmenin etkisi oldukça önemlidir. Ünal ve Ada (1999) etkili öğretmenin sahip olması gereken becerileri sıralarken, öğretim ortamını çeşitlendirecek öğretim malzemelerinin değerlendirilmesi ile teknolojik araçlardan yararlanma yeteneğinin de etkili öğretilerde bulunması gereken özellikler arasında ifade etmişlerdir.

Eğitim-öğretim ortamının temel unsuru olan öğrenci, kaynaktan (öğretmeden) gelen mesajı duyu organları ile algılamaktadır. Ancak bu organların hepsi öğrenmede aynı oranda etkili değildir. Öğretmenlerin görselleştirdiği derslerin, öğrenciler üzerinde kalıcı etkiler bıraktığı herkes tarafından kabul gören bir gerçektir.

Marmara Üniversitesi'nde Ayhan Başak tarafından gerçekleştirilen çalışmada; hatırlama ve bilgiyi yapılandırma görsel ve işitsel araç-gereçlerle desteklenmiş konu anlatımının geleneksel metotlara göre daha etkili olduğu kanıtlanmıştır.

Yaparak, görerek ve yaşayarak öğrendiğimiz bilgileri nerdeyse bir ömür boyu unutmadığımız gerçeği göz önünde bulundurularak; hayatın kendisinin sosyal bir bilgi olduğu varsayımıyla ilköğretim 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde (araç-gereç) materyal kullanımının öğrenci başarısına etkisi tez konusu olarak seçilmiştir.

Değişime ayak uydurabilmek ve toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilmek için eğitim programlarının da sistemli bir şekilde değişmesi ve yenilenmesi gerekmektedir. Program geliştirilirken, bir taraftan elde var olan eğitim programı uygulanmakta, diğer taraftan da uygulamada ortaya çıkan sorunların çözümünde, mevcut araştırmalardan yararlanılmakta ya da aksiyon araştırmaları yapılmaktadır (Varış,1996:18). Ergün (1996), eğitimin en önemli görevini; geçmiş, şimdiyi, ve geleceği anlayabilen, yorumlayabilen, ve ilerde içinde yaşayacağı toplum tipine ve zaman kesimine uyum sağlayabilen insanlar yetiştirmek şeklinde ifade etmiştir. Erden'e (1998) göre, Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarını gerçekleştirmek üzere; eğitim kurumlarının en önemli işlevlerinden biri çocuğun toplumsallaşmasını sağlamak ve onu iyi bir vatandaş olarak yetiştirmektir. İlköğretimde bu amaca hizmet eden en önemli dersler Hayat Bilgisi ve Sosyal bilgilerdir.

Sosyal bilgiler dersi 1968-1969 öğretim yılında o zamanlar beş yıllık olan ilkokullarda, 1970-1971 öğretim yılında ise deneme amacıyla tüm ortaokullarda okutulmaya başlanmıştır. Bu dersin ilk okutulduğu yıllarda, kimileri Sosyal Bilgileri sadece Yurttaşlık Bilgisi'nin birleştirilmesi olarak algılamış, kimileri de Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi'nin birleştirilmesi olarak düşünmüştür. Gökkaya (2003) Sosyal Bilgileri, bireyin incelenmesi, onun sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşimi ve bu etkileşimin geçmiş, hal ve gelecek açısından gözden geçirilmesi şeklinde ifade eder. Böylece bu derste çocuk, normal gelişme sürecinde yaşama yollarını öğrenirken, insanların birbiriyle ilişkileri üzerinde de durur. İnsan- insan ve insan- toplum ilişkileri sosyal bilgilerin en çok önem verdiği konulardandır.

İlköğretim eğitim sistemimizin temelini oluşturmakta. Bu nedenle ilköğretimde alınan eğitim ve öğretim, öğrencinin ileriki yıllarda toplumun ve kendi

beklentilerinin karşılanabilmesi açısından büyük önem taşır. Bundan dolayı bu süreçte öğretim teknolojilerinin ve araç-gereçlerin doğru olarak ve yerinde kullanılması öğrencilerin başarı düzeylerinin yükselmesine ve ileriye dönük beklentilerinin daha rahat karşılanmasını sağlayacaktır.

Bu araştırmada, daha çok soyut konuları içeren sosyal bilgiler dersinin öğrencilere en üst seviyede kavratılması ve bu bilgilerin öğretimlerinin ileriki safhasına aktarmalarında araç-gereç (materyal) kullanımının önemi vurgulanmakta.

1.4. Varsayımlar

1. Araştırmaya katılan öğretmenlerin sorulara samimi ve doğru olarak cevap verdikleri varsayılmıştır.
2. Araştırmaya katılan öğrencilerin birbirine denk olduğu varsayılmıştır.
3. Seçilen örneklemin Kars İli evrenini temsil ettiği varsayılmıştır.
4. Başarı testinin sonuçları bağımsız değişkenin etkisinde ölçüt oluşturur.

1.5. Sınırlılıklar

1. Kars İli Merkez İlçesi'nde görev yapan 4. ve 5. sınıfları okutan sınıf öğretmenleriyle,
2. Merkez Halit Paşa İlköğretim Okulu'nda 4. sınıf şubeleriyle,
3. Ölçme değerlendirme öğrencilere uygulanan başarı testiyle,
4. 4. sınıf "Uzaktaki Arkadaşlarım" ünitesiyle,
5. Öğretmenlerin, öğrencilerin konu hakkındaki yeterliliklerini ne düzeyde bildiklerini değerlendirmek amacıyla araştırmacı tarafından uygulanan ölçekte yer alan ifadelerle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Bu araştırmada sıkça kullanılan bazı kavramların anlamları şoyledir:

Eğitim: Çok farklı tanımları yapılan eğitim kavramının en bilindik tanımı Nas (2003) tarafından şu şekilde yapılmıştır: bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişmeyi oluşturma sürecidir.

Eğitim Programı: Saylor ve Alexander eğitim programını, “ okulun, okul içi ve dışındaki bütun durumlarda arzu edilen sonuçlara ulaşmak için giriştiği çabaların tümü ” olarak tanımlamaktadırlar (Büyükkaragöz ve ivi, 1999: 189). Bir başka araştırmacı Ertürk (1978) eğitim programını, eğitim durumları ya da eğitim yaşantıları düzeni olarak tanımlamış, böylelikle eğitim faaliyetlerinin planlı kısmına işaret etmiştir.

Benzer bir şekilde; Varış, eğitim programını, “ bir eğitim kurumunun, çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağladığı, milli eğitim ve kurumun amaçlarının gerçekleştirilmesine dönük tüm faaliyetlerini kapsar ” (Varış, 1994: 18) şeklinde tanımlamaktadır.

Öğretim Programı: Belirli derslere ilişkin öğretme-öğrenme süreçlerinin tüm etkinlikleri (Nas 2003: 50). Öğretim programı, belli bir öğretim basamağındaki çeşitli sınıf ve derslerde okutulacak konuları, bunların amaçlarını, her dersin sınıflara göre kaç saat okutulacağını ve öğretim metotlarını, tekniklerini gösteren kılavuzdur (Büyükkaragöz ve ivi , 1999: 190).

Eğitim Teknolojileri: Teknoloji ve iletişim alanındaki gelişmeler sonucu ortaya çıkan araç-gereçlerin tek başına ya da öğretmenle birlikte öğrenme-öğretme etkinliklerinde birlikte kullanılmasıdır (Koşar ve Yüksel, 2003).

Öğretim Teknolojileri: *Belirli disiplin alanlarına özgü olarak etkili öğrenme düzenlemeleri oluşturmak üzere amaçlı ve kontrollü durumlarda insan gücü ve insan gücü dışı kaynakları birlikte işe koşarak belirli özel hedefler doğrultusunda öğrenme-öğretme süreçleri tasarılama, işe koşma, değerlendirme ve geliştirme eylemlerinin bütününi içeren sistematik yaklaşım (Aklan, 1995).*

(Araç- Gereç) Materyal: Malzeme, bir şeyin oluşturulmasında ya da bir işin ifasında lüzumlu olan nesnelere, gereçler (Doğan, 1994: 531).

Öğretim faaliyetleri etkinliğini artırarak, daha üst düzeyde bir öğrenmenin gerçekleşmesine yardımcı olmak için kullanılan her türlü malzeme (Yiğit ve diğerleri, 2005).

Sosyal Bilimler – Sosyal Bilgiler: Sosyal Bilgiler; ilköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla, Sosyal Bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanıdır (Erden, 2000: 8).

Sosyal Bilimler: İnsan tarafından oluşturulan gerçek, toplumsal olgular, kişinin diğer kişi ve kurumlarla etkileşimi sonucu elde edilen dirik bilgiler (Sönmez, 1999).

Geleneksel Yöntem: Öğretmenin aktif olarak ders kitabı bilgileri ışığında konuları anlatması veya dersleri işleme esnasında soru-yanıt yöntemini, sözlü pekiştirici ve dönütü öğrenci motivasyonunu sağlamaya yönelik olarak kullanmasıdır (Bayram, 2000).

Çağdaş Yöntem: Öğrenci merkezli, öğretmenin rehber olduğu ve öğrencinin etkin kılındığı öğretim yöntemi (Çiftçi, 2002).

Akademik Başarı: Bilgi ve beceriler gibi bilişsel davranışların belirlediği amaçları olduğu kadar ilgiler, kişilik ve tutumlar gibi bilişsel olmayan davranışların belirlediği amaçları da içerebilmektedir (Tezel, 1983).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması, uygulanması ve verilerin analizi üzerinde durulmuştur.

1.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada deneysel yöntem ve genel tarama modeli uygulanmıştır. Araştırmada genel tarama modeli kullanılarak ilköğretim 4. ve 5. sınıf okutan sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde işlenen coğrafya konularında ki yeterliliklerinden haberdar olup olmadıkları sorusunun cevabı aranmış ve durum tespitine çalışılmıştır. Öğretmenlere açık uçlu sorular yöneltilerek materyal kullanımının öğrenci başarısı üzerindeki etkileri hakkındaki görüşleri ve kedilerinin en çok kullandıkları materyallerle belirtilen temaların öğretimi esnasında yaptıkları bir etkinliği belirtmeleri istenmiş verilen cevaplar raporlaştırılmaya çalışılmıştır.

Ayrıca “İlköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde okutulan coğrafya konularının öğretiminde araç-gereç kullanımı öğrencilerin başarıyı ne düzeyde etkilemektedir?” sorusunun cevabına ulaşmak için araştırmamızda deney grubu ve kontrol grubu oluşturulmuş ve bu gruplara başarı testi uygulanarak sonuçlar karşılaştırılmıştır. Başarı testinin anlaşılabilirliğini ölçmek için test başka bir okuldaki 4. sınıf öğrencilerine uygulanmıştır.

1.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Kars ilindeki ilköğretim okullarında görev yapan 4. ve 5. sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Ancak tüm okullardaki öğretmenlere ulaşmanın maliyeti yüksek olacağından örneklem yoluna gidilmiştir.

Bu araştırmanın birinci aşamasının örneklemini Kars İli Merkez İlçesinde ulaşılabilir konumda bulunan 18 (devlet) ilköğretim okulunun 4. ve 5. sınıf

öğretmenleri oluşturmaktadır. İkinci aşamasını başarı testinin uygulandığı deney ve kontrol grubu olarak belirlenen Kars İli Merkez Halit Paşa İlköğretim Okulu 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Bu aşama 2007-2008 eğitim öğretim yılında belirtilen okulda 4. sınıfa devam eden öğrenciler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın deney ve kontrol grubunun belirlenmesi için belirtilen okulda bulunan 4. sınıf öğrencilerinin bir önceki eğitim öğretim yılına ait yıl sonu başarı puanları incelenmiş birbirine denk olan iki 4. sınıf araştırma kapsamına alınmıştır. Daha sonra bu sınıfların biri deney grubu diğeri kontrol grubu olarak ayrılmıştır.

1.3. Veri Toplama Aracı

Birinci aşamada veri toplama aracı (anket), örnekleme oluşturan sınıf öğretmenlerinin bazı belirleyici özelliklerini (cinsiyet, kıdem, mesleki özellikleri), ilköğretim okulu 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabından “ Uzaktaki Arkadaşlarım” temasına ilişkin öğrencilerin bilgi düzeylerine yönelik düşüncelerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır.

Araştırmada uygulanan anket daha önce bu alanda yapılan benzer bir araştırma için uygulanmış geçerliliği test edilmiş olmakla birlikte bu araştırma için yeniden düzenlenmiş ve farklı olarak üçüncü bölüm eklenmiştir. İlk bölüm, anketi cevaplayan sınıf öğretmenlerinin bazı belirleyici özelliklerini belirlemek üzere 3 sorudan oluşmaktadır. İkinci bölüm, ilköğretim okulu 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabından “Uzaktaki Arkadaşlarım” teması kapsamında öğrencilerin bilgi düzeylerine yönelik olarak öğretmenlerin değerlendirmelerini içeren 20 sorudan oluşmaktadır. Anket formunun hazırlanmasında Likert Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Likert Tutum Ölçeği, tutumları doğrudan ölçebilen bir yöntemdir. Üçüncü bölümde araştırmaya katılan öğretmenlerin ilköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında yer alan “Yaşadığımız Yer ve Uzaktaki Arkadaşlarım” temaları ile 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında bulunan “Adım Adım Türkiye ve Bölgemizi Tanıyalım” temalarına ait kazanımların kavratılmasında ve öğrencilerin başarı düzeylerinde harita kullanımının (harita okur yazarlığının) etkisi hakkındaki görüşlerini; uygulama esnasında geliştirdikleri veya kullandıkları hazır etkinlikleri ve en çok kullandıkları materyallerden beş tanesini yazmaları istenmiştir.

Uygulamanın ikinci aşaması için, “Uzaktaki Arkadaşlarım” teması kapsamında 20 soruluk başarı testi deney ve kontrol grubuna ön test ve son test olarak uygulanmıştır.

1.4. Veri Toplama Aracının Uygulanması

Araştırmada kullanılacak veri toplama aracı danışman gözetiminde düzeltmeler yapılarak son halini aldıktan sonra, Kars İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile gerekli yazışmalar yapıldıktan sonra anketin uygulanması için gerekli izinler alınarak, anketin uygulanacağı okulların belirlenmesine geçilmiştir. Okullar tespit edilirken araştırmanın sağlıklı sonuçlar vermesi açısından Kars İli Merkez İlçesindeki Eğitim Bölgeleri dikkate alınmıştır. Anket 18 İlköğretim okulunda uygulanmıştır. Anket uygulaması esnasında öncelikle, anket formunu dolduracak sınıf öğretmenlerine anket ve araştırma hakkında bilgi verilmiştir.

Uygulamanın ikinci aşamasında aşağıdaki sıra takip edilmiştir:

1- Uygulama sırasında uygulanacak başarı testi daha önce başka bir okulda gerekli izin alınarak 4. sınıf öğrencilerine uygulanmış ve ortaya çıkan aksaklıklar tespit edilip düzeltildikten sonra bir önceki yıla ait ortalamalarına bakılarak birbirine denk olduğu görülen ve deney ve kontrol grubu olarak tespit edilen 4. sınıf öğrencilerine ön test olarak uygulanmıştır.

2- Sosyal bilgiler 4. sınıf “Uzaktaki Arkadaşlarım” teması ile ilgili olarak deney grubunda kullanılacak materyaller tespit edilmiştir

3- Deney grubu (4/B), kontrol grubu (4/A) sınıfında “Uzaktaki Arkadaşlarım” teması dönüşümlü olarak işlenmiştir.

Deney grubunda konular işlenirken; sunuş yoluyla öğretim, buluş yoluyla öğretim, tartışma, soru-yanıt, araştırma (performans görevi), yapılan öğretim materyalleri ve bilgisayar ile desteklenmiştir. Ders sırasında aşağıdaki araç-gereçler kullanılmıştır:

Harita: Ülkeler ve kıtalar tanıtılırken “Dünya Siyasi Haritası”, yeryüzü şekilleri anlatılırken “Dünya ve Türkiye Fiziki Haritası”, ülkemiz tanıtılırken

“Türkiye Siyasi Haritası”; aynı zamanda bu haritalar siyasi ve fiziki harita kavramları verilirken de kullanılmıştır. Türkiye’de bulunan önemli tarihi yerlerin gösterildiği özel haritalar kullanılmış, öğrencilerle bu haritalar üzerinde gruplarla oyunlar oynanmıştır.

Model Küre: Öğrencilerin “nasıl oluyor da yuvarlak olan dünyadan aşağıya düşmüyoruz?” gibi sorularını yanıtlayabilmek ve dünyanın şekli ile ilgili sorularını daha rahat cevaplayabilmek için model küre tema boyunca sınıfta bulundurularak öğrencilerin yakından incelemelerine olanak sağlanmıştır. Yatay zemin üzerinde birbirinden çok uzak görülen ülkelerin aslında birbirlerine komşu oldukları model küre kullanılarak daha rahat ifade edilebilmiştir.

Bilgisayar: Hazırlanan Powerpoint sunusu bilgisayar sınıfında öğretmen bilgisayarı denetiminde öğrenci bilgisayarlarına yansıtılarak öğrencilere sunum yapılmıştır. Sunum sırasında soru-yanıt şeklinde daha önce öğrenilen bilgiler tekrar edilmiş, farklı kültürlere ait değişik resimler öğrencilere gösterilerek tartışma ortamı sağlanmış ve öğrencilerin karşılaştırmalar yapmaları sağlanmıştır. Öğrencilere farklı harita türleri ve dünyanın uzaydan çekilmiş fotoğrafları da gösterilmiştir.

Performans Görevleri: Öğrencilerin gruplara ayrılarak gitmek istedikleri veya merak ettikleri bir ülkeyi belirleyerek o ülke hakkında bir rapor hazırlayıp sınıfta arkadaşlarına sunmaları istenmiştir. Raporların görsel materyallerle desteklenmesi konusunda öğrencilere telkinlerde bulunulmuştur.

Kontrol grubunda konular işlenirken: Öğretmen merkezli, sunuş yoluyla öğretim stratejisi kullanılmış, öğretim materyallerle desteklenmemiştir.

4- Deney ve kontrol gruplarına konular anlatıldıktan sonra ön test olarak uygulanan yirmi soruluk başarı testi son test olarak uygulanmıştır.

1.5. Verilerin Çözümlemesi ve Değerlendirilmesi

Araştırmada uygulanan anketten elde edilen veriler rakamsal olarak kodlanarak analizi bilgisayarda Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) programında yapılmıştır. Ayrıca elde edilen verilerin tablolaştırılması bilgisayar ortamında Microsoft Excel programı kullanılarak yapılmıştır. İstatiksel tekniklerden;

aritmetik ortalama, en yüksek değer, en düşük değer, frekans, yüzdelik hesaplar, standart sapma, t testleri kullanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

1. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde, ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğretmenlerine anket sonuçları ve ilköğretim 4.sınıfta öğrenim gören öğrencilere uygulana başarı testi sonuçlarının statiksel analizinden elde edilen bulgular sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Sırasıyla:

1- Araştırmaya katılan öğretmenlerin bazı belirleyici özelliklerine ilişkin veriler sunulmuş,

2- İlköğretim 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında bulunan “Uzaktaki Arkadaşlarım” ünitesi kapsamında hazırlanan ve araştırmaya katılan öğretmenler tarafından yanıtlanan anket formundan elde edilen veriler ile yine aynı çerçevede hazırlanarak deney ve kontrol gruplarına başarı testi olarak uygulanan test sonuçlarından elde edilen veriler karşılaştırılarak yorumlanmış,

3- Öğretmenlere uygulanan anket formunun üçüncü bölümünde yer alan ifadeler dikkatlice incelenip değerlendirilerek yorumlanmış,

4- “Uzaktaki Arkadaşlarım” ünitesi kapsamında hazırlanarak, deney ve kontrol gruplarına uygulanan test sonuçlarına göre iki grup arasında karşılaştırmalar yapılmış,

5- Deney ve kontrol gruplarına ön test ve son test olarak uygulanan başarı testi sonuçlarından elde edilen puanlar arasındaki ilişkiyi saptamak ve aralarında anlamlı bir ilişki olup olmadığını kontrol etmek için t testi sonuçlarına ilişkin tablo ve yorumlar sunulmuştur.

1.1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Tanımlayıcı Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan 4. ve 5. sınıf öğretmenlerine ait özelliklere ilişkin bulgular tablo 1’ de sunularak yorumlanmıştır.

Tablo 1. Öğretmenlerin Genel ve Mesleki Özellikleri

Cinsiyet	Sayı	Yüzde
Kadın	37	56,9
Erkek	28	43,1
Mesleki Kıdem		
1-5 Yıl	14	21,5
6-10 Yıl	16	24,6
11-15 Yıl	14	21,5
16- 20 Yıl	7	10,8
21 Yıl ve Üzeri	14	21,5
Mezun Olduğu Program		
Eğitim Enstitüsü	16	24,6
Eğitim Fakültesi	35	53,8
Diğer	14	21,5
Toplam	65	100

Ankete katılan öğretmenlerin % 57’sinin kadın, % 43’ünün erkek olduğu; bunların % 21,5’inin 1-5 yıllık, 11-15 yıllık ve 21 yıl üzeri ve %24,6’sının 6-10 yıllık, % 10,8’inin 16-20 yıllık olduğu tespit edilmiştir. Ankete katılan 65 öğretmenin % 24,6’sı eğitim enstitüsü, % 53,8’i eğitim fakültesi, %21,4’i diğer ilgili bölüm ve fakültelerden mezun olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunun eğitim fakültesinden mezun oluşu araştırmanın daha sağlıklı sonuçlar vermesi açısından önemlidir. Zira materyal kullanımının derslerde doğru olarak kullanımının öğretilmesine eğitim fakültelerinde diğerlerine nazaran daha çok ağırlık verilmektedir.

1.2. Öğretmenlerin, Öğrencilerin Bilgi Düzeylerine Yönelik Değerlendirmelerine İlişkin Bulgular ile Öğrenci Performanslarının Karşılaştırılması

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerine anket formunda yöneltilen sorular ve öğrencilere başarı testi olarak uygulanan test soruları içerik açısından büyük oranda örtüşmektedir. Bu çerçevede öğretmenlerin verdiği cevaplarda en yüksek yüzdeye sahip olan cevap seçeneği ile öğrencilere uygulanan başarı testinde bulunan ve öğretmenlere yöneltilen soruyla örtüşen sorular öğrencilerin verdikleri doğru cevap yüzdeleri karşılaştırılacak ve yorumlanacaktır.

Ankete katılan öğretmenlerin “Öğrencilerin “ülke” kavramı konusundaki bilgilerini yeterli buluyor musunuz?”, “Öğrencilerin “şehir” kavramı konusundaki bilgilerini yeterli buluyor musunuz?”, “Öğrenciler “ülke ve şehir” kavramları arasındaki farkı biliyorlar mı?” sorularına verdikleri cevaplarına ilişkin verilerin frekans ve yüzdeleri Tablo 2.’de, öğrencilerin uygulanan başarı testinde ülke ve şehir kavramları ile ilgili verdikleri cevaplara ilişkin frekans ve yüzdeler tablo 3’ de sunulmuştur.

Tablo 2. Öğretmenlerin; Öğrencilerin Ülke ve Şehir Kavramları Konusundaki Yeterliliklerine Dair Düşüncelerine İlişkin Bulgular

Soru No		Tamamen	Genellikle	Kısmen	Çok Az	Hiç
1.	%	10,8	30,8	44,6	12,3	1,5
	f	7	20	29	8	1
2.	%	15,4	35,4	36,9	10,8	1,5
	f	10	23	24	7	1
3.	%	16,9	50,8	20	9,2	3,1
	f	11	33	13	6	2

Öğrencilerin “ülke” kavramı konusundaki bilgilerini yeterli buluyor musunuz?” sorusuna ankete katılan sınıf öğretmenlerinin, % 30, 8’ i genellikle, % 44,6’ sı kısmen, şeklinde cevap verirken; “Öğrencilerin “şehir” kavramı konusundaki bilgilerini yeterli buluyor musunuz?” sorusuna ankete katılan sınıf öğretmenlerinin, % 35,4’ü genellikle, % 36,9’u kısmen, şeklinde cevap vermiştir. Ankete katılan

öğretmenlerin yarısı öğrencilerin bu iki kavram arasındaki farkı bildikleri çok azının bilgisinin bu konuda yetersiz olduğunu düşündükleri frekans ve yüzde değerlerine bakıldığında anlaşılmaktadır.

Tablo 3. Öğrencilerin Uygulanan Başarı Testinde Ülke ve Şehir Kavramları ile İlgili Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

Soru No		Doğru	Yanlış	Boş
1.	%	63,6	36,4	–
	f	28	16	–
2.	%	93,2	6,8	–
	f	41	3	–

Başarı testinde: Şehir kavramına ilişkin sorulan soruya öğrencilerin % 63,6' sını doğru, % 36,4'ü yanlış cevap verirken; ülke kavramına ilişkin sorulan soruya öğrencilerin % 93,2' si doğru, çok azı bu soruya yanlış cevap vermiştir.

Bu durumda: öğretmenlerin öğrencilere ülke ve şehir kavramlarını öğretirken materyallerden yararlandıklarını söylemek mümkün. Zira öğrencilerin ilgili sorular karşısında göstermiş oldukları performansla öğretmenlerin vermiş oldukları cevapların yüzdesi örtüşmektedir.

Ankete katılan sınıf öğretmenlerinin “Öğrencilerin “kıta” kavramı konusundaki bilgilerini yeterli buluyor musunuz?”, “Öğrenciler büyük kıtaların harita üzerindeki yerlerini gösterebiliyorlar mı?” sorularına verdikleri cevapların frekans ve yüzdeleri Tablo 4.'de verilmiştir. Öğrencilerin başarı testinde kıta kavramı ile ilgili sorulara verdikleri cevapların frekans ve yüzdeleri tablo 5' de verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin, Öğrencilerin Kıta ve Kıtaların Harita Üzerindeki Yerlerinin Gösterimiyle İlgili Performanslarına İlişkin Görüşleri

Soru No		Tamamen	Genellikle	Kısmen	Çok Az	Hiç
4.	%	7,7	16,9	38,5	29,2	7,7
	f	5	11	25	19	5
5.	%	3,1	29,2	24,6	36,9	6,2
	f	2	19	16	24	4

Ankete katılan sınıf öğretmenlerinin “Öğrencilerin “kıta” kavramı konusundaki bilgilerini yeterli buluyor musunuz?”, sorusuna sınıf öğretmenlerinin % 38,5’i kısmen, % 29,2’si çok az, şeklinde cevap verirken; “Öğrenciler büyük kıtaların harita üzerindeki yerlerini gösterebiliyorlar mı?” sorusuna % 29,2’si genellikle, % 36,9’ u çok az, şeklinde cevap vermiştir. Bu bağlamda kıta kavramının öğretiminde öğretmenlerin haritayı veya model küreyi çok fazla kullanmadıklarını ya da bu konuya yeterince vakit ayırmadıklarını söyleyebiliriz.

Tablo 5. Öğrencilerin Ülkelerin Buldukları Kıtaların Birbirleriyle Doğru Eşleştirilmesi Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

Soru No		Doğru	Yanlış	Boş
7.	%	31,8	50	18,2
	f	14	22	8

Başarı testinin kıtalarla ilgili sorusuna öğrencilerin % 31,8’ i doğru, % 50’ si yanlış cevap vermiştir.

Öğrencilere uygulanan başarı testinin cevapları da yukarıda belirtilen sonucu destekler niteliktedir. Zira bu konu ile ilgili sorulan soruyu öğrencilerin yarısı yanlış cevaplarırken hiç de azımsanmayacak yüzdesi de (% 18,2) bu soruyu boş bırakmıştır.

Ankete katılan sınıf öğretmenlerinin “Öğrencilerin “harita” kavramı, “harita okur yazarlıkları”, yeryüzü şekillerinin harita üzerinde gösterilebilmesi konusundaki bilgilerini yeterli bulmalarına dair verdikleri cevaplara ilişkin frekans

ve yüzdeleri tablo 6’da, öğrencilerin uygulanan başarı testinde bu konularla ilgili verdikleri cevapların frekans ve yüzdeleri Tablo 7.’de verilmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerin, Öğrencilerin Harita Kavramı ve Harita Okur Yazarlıklarıyla İlgili Performanslarına Ait Düşünceleri İlişkin Bulgular

Soru No		Tamamen	Genellikle	Kısmen	Çok Az	Hiç
6.	%	3,1	26,2	30,8	33,8	6,2
	f	2	17	20	22	4
7.	%	6,2	26,2	27,7	36,9	3,1
	f	4	17	18	24	2
8.	%	3,1	33,8	30,8	27,7	4,6
	f	2	22	20	18	3
9.	%	6,2	23,1	40	27,7	3,1
	f	4	15	26	18	2
10.	%	10,8	20	38,5	26,2	4,6
	f	7	13	25	17	3
11.	%	32,3	27,7	16,9	20	3,1
	f	21	18	11	13	2
12.	%	16,9	36,9	20	24,6	1,5
		11	22	13	16	1

Öğretmenlerin, “Öğrencilerin “harita” kavramı, “harita okur yazarlıkları”, yeryüzü şekillerinin harita üzerinde gösterilebilmesi konusundaki bilgilerini yeterli bulmalarına ilişkin sorulan sorulardan; “Öğrencilerin “siyasi harita” kavramı konusundaki bilgilerini yeterli buluyor musunuz?” sorusuna % 30,8’i kısmen, %33,8’ i çok az; “Öğrencilerin “fiziki harita” konusundaki bilgilerini yeterli buluyor musunuz?” sorusuna % 27,7’si kısmen, %36,9’ u çok az; “Öğrenciler “siyasi harita ve fiziki harita” kavramları arasındaki farkı biliyorlar mı?” sorusuna % 33,8’i genellikle, % 30,8’i kısmen; “Öğrenciler belirtilen ülkeyi siyasi harita üzerinde gösterebiliyor mu?” sorusuna % 40’ı kısmen, %27,7’si çok az; “Öğrenciler belirlenen bir ülkenin komşularını harita üzerinde gösterebiliyor mu?” sorusuna % 38,5’ i kısmen, %26,2’si çok az; “Öğrenciler fiziki harita üzerinde kullanılan renklerin hangi anlam geldiğini biliyorlar mı?” sorusuna % 32,3’ ü tamamen, %

27,7'si genellikle; "Öğrenciler belirtilen yeryüzü şekillerini fiziki harita üzerinde gösterebiliyorlar mı?" sorusuna % 36,9'u genellikle, % 20'si kısmen, % 24,6' sı çok az, şeklinde cevap vermiştir.

Verilen cevaplara değerlendirildiğinde; harita üzerinde çok fazla çalışılmadığı ve öğrencilerin renklerin anlamlarının farkında olmalarına rağmen belirtilen yeryüzü şeklini harita üzerinde gösteremediği sonucu da bunu destekler niteliktedir.

Tablo 7. Öğrencilerin Uygulanan Başarı Testinde Verilen Harita ile İlgili Sorulan Sorulara Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

Soru No		Doğru	Yanlış	Boş
9.	%	63,6	36,4	–
	f	28	16	–
17.	%	70,5	29,5	–
	f	31	13	–
18.	%	36,4	63,6	–
	f	16	28	–
19.	%	43,2	54,5	2,3
	f	19	24	1
20.	%	81,8	9,1	9,1
	f	36	4	4

Uygulanan başarı testinde öğrencilerin belirtilen bir ülkenin komşularını gösteriniz sorusuna % 63,6' sı doğru; fiziki harita üzerinde kullanılan renklerin anlamları ile ilgili soruya % 70,5' i doğru cevap verirken belirtilen yeryüzü şekillerinin harita üzerinde gösterilip ifade edilmesi ile ilgili soruya öğrencilerin % 43,2' si doğru, % 54,5' i yanlış cevap vermiş ve bir kısmı (% 2,3) boş bırakmıştır. Öğrenciler harita üzerinde belirtilen yeryüzü şekillerini gösterip ifade etmeyle ilgili sorulan soruya belirgin bir oranda (% 82) doğru cevap vermiştir.

Bu durumda öğretmenlerin öğrencilerin harita okur yazarlığı ile ilgili verdikleri cevaplarla öğrencilerin bu konudaki performanslarının birebir örtüşmediği eğer harita ile çalışılırsa öğrencilerin bu konudaki performanslarının belirgin bir şekilde olumlu yönde değiştiği görülmektedir.

Ankete katılan sınıf öğretmenlerinin “Öğrenciler belirtilen bir ülkenin başkentini harita üzerinde gösterebiliyorlar mı?” sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin frekans ve yüzdeleri tablo 8’de, uygulanan başarı testinde başkent ve ülkeleri eşleştirilmesi ile ilgili öğrenci cevaplarının frekans ve yüzdeleri tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 8. Öğretmenlerin; Öğrencilerin Başkentler Konusundaki Performansları Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular

Soru No		Tamamen	Genellikle	Kısmen	Çok Az	Hiç
13.	%	7,7	21,5	36,9	32,3	1,5
	f	5	14	24	21	1

“Öğrenciler belirtilen bir ülkenin başkentini harita üzerinde gösterebiliyorlar mı?” sorusuna ankete katılan sınıf öğretmenlerinin yüzde kırkı kısmen olarak cevap vermiştir. Bu orana yakın bir oranı da çok az şeklinde cevaplamıştır.

Tablo 9. Uygulanan Başarı Testinde Başkent ve Ülkeleri Eşleştirilmesi ile İlgili Öğrenci Cevaplarına İlişkin Bulgular

Soru No		Doğru	Yanlış	Boş
3.	%	72,7	7,3	--
	f	32	12	--
13.	%	81,36	18,2	--
	f	33	8	--

Uygulanan başarı testinde öğrenciler başkentlerle ilgili sorulara belirgin bir şekilde doğru cevap vermiştir.

Bu durumda: Öğretmen cevapları ile öğrenci cevaplarının örtüşmediği görülmektedir. Öğretmenlerin bu konu ile ilgili samimi cevap vermedikleri söylenebilir.

Ankete katılan öğretmenlerin “Öğrencilerin toplum kavramı ve toplum-kültür ilişkisi kavramları konusundaki bilgilerini yeterli buluyor musunuz?” sorularına ilişkin frekans ve yüzdeleri tablo 10’da, uygulanan başarı testinde farklı ülkelerin

belirgin kültürel özelliklerine ve kültürlerin şekillenmesinde etkin olan coğrafik faktörler ait öğrenci cevaplarının frekans ve yüzdeleri tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 10. Öğretmenlerin; Öğrencilerin Toplum Kavramı ve Toplum-Kültür İlişkisi Kavramları Konusundaki Bilgilerini Yeterli Bulup Bulmadıklarına İlişkin Bulgular

Soru No		Tamamen	Genellikle	Kısmen	Çok Az	Hiç
14.	%	12,3	23,1	43,1	21,5	–
	f	8	15	28	14	–
15.	%	12,3	29,2	38,5	18,4	1,5
	f	8	19	25	12	1
16.	%	7,7	30,8	35,4	24,6	1,5
	f	5	20	23	16	1

“Öğrencilerin toplum kavramı konusundaki bilgilerini yeterli buluyor musunuz?”. Sorusuna ankete katılan sınıf öğretmenlerinin % 23’ ü genellikle % 43’ü kısmen, şeklinde cevap verirken;

“Öğrencilerin “kültür” kavramı hakkındaki bilgilerini yeterli buluyor musunuz?” sorusuna ankete katılan sınıf öğretmenlerinin % 29,2’si genellikle, % 38,5’i kısmen, şeklinde cevap vermiştir. Her iki kavram arasındaki ilişkiye dair öğrenci performanslarının değerlendirilmesi noktasında öğretmenlerin kavramlar konusundaki performanslarına paralel olarak % 31’i genellikle, % 35’i kısmen cevabını vermişlerdir.

Bu durumda; öğretmenlerin bu kavramları anlatırken yakından uzağa doğru ilkesini kullandıkları ve bunda da önemli ölçüde başarı sağladıkları söylenebilir. Ancak kendi kültürlerinden başka farklı kültürleri çok da iyi tanımayan bir öğrenci profiliz olduğu düşünülünce sonuçların kısmen ve genellikle olarak çıkması mantıklı kabul edilebilir.

Tablo 11. Öğrencilerin Uygulanan Başarı Testinde Kültür ile İlgili Sorulan Sorularına Öğrencilerin Vermiş Oldukları Cevaplara İlişkin Bulgular

Soru No		Doğru	Yanlış	Boş
4.	%	93,2	6,8	–
	f	41	3	–
5.	%	43,2	52,3	4,5
	f	19	23	2
6.	%	50	50	–
	f	22	22	–
8.	%	59,1	36,4	4,5
	f	26	16	2
11.	%	40	56,8	2,3
	f	18	25	1
12.	%	52,3	47,7	–
	f	23	21	–
14.	%	79,5	15,9	4,5
	f	35	7	2

Uygulanan başarı testinde öğrenciler;

Ortak kültürle ilgili soruya % 93,2' si doğru, % 6,8' i yanlış cevap vermiştir.

Öğrencilerin farklı kültürlerle ilgili sorulan sorulara verdikleri cevapların frekans ve yüzdelerine bakılarak şunları söylemek mümkün; öğrenciler farklı ülkelere ait kültürel özellikleri çok da iyi bilmiyorlar. Buna karşın öğrencilerin başarı testinin 12. sorusuna (Kızıl rengin hâkim olduğu halıları, çadırları ve Ahal Teke atları ile bilinen ülke aşağıdakilerden hangisidir?) verdikleri cevapların frekans ve yüzdelerine baktığımızda kültürel yapı olarak bizim kültürümüze daha yakın olan kültürleri diğerlerine nazaran daha iyi tanıya bilmekteler.

Uygulana başarı testinin 6. ve 8. sorularının frekans ve yüzdelerine bakılarak öğrencilerin kültürleri etkileyen faktörlerle ilgili bilgi düzeylerinin yeterli olmadığı sonucuna varılabilir.

Bu durumda; öğretmenlerin öğrencilerin toplum kavramı ve toplum-kültür ilişkisi kavramları konusundaki bilgilerini yeterli buluyor musunuz? Sorularına ilişkin değerlendirmeleri öğrencilerin bu konuda göstermiş oldukları performansla örtüşmektedir.

Ankete katılan öğretmenlerin “Öğrenciler kendi toplumu ile farklı toplumlar arasındaki farklılıkların farkında mı?” sorusu ile “Öğrenciler kendi kültürlerine has özellikleri biliyorlar mı?” sorusuna verdikleri cevapların frekans ve yüzdeleri tablo 12’de öğrencilerin bu konu ile ilgili verdikleri cevaplara ilişkin verdikleri cevapların frekans ve yüzdeleri tablo 13’de verilmiştir.

Tablo 12. Öğretmenlerin; Öğrencilerin Kendi Kültürleriyle İlgili Sorulan Sorulara Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

Soru No		Tamamen	Genellikle	Kısmen	Çok Az	Hiç
17.	%	24,6	23,1	29,2	23,1	–
	f	16	15	19	15	–
18.	%	26,2	33,8	29,2	10,8	–
	f	17	22	19	7	–

“Öğrenciler kendi toplumu ile farklı toplumlar arasındaki farklılıkların farkında mı?” sorusuna ankete katılan sınıf öğretmenlerinin %24,6’sı tamamen, %23,1’i genellikle, % 29,2 ’si kısmen, % 23,1’i çok az, şeklinde cevap verirken; “Öğrenciler kendi kültürlerine has özellikleri biliyorlar mı?” sorusuna ise % 26,2’si tamamen, % 33,8’ i genellikle, % 29,2’ si kısmen, % 10,8’ i çok az şeklinde cevap vermiştir. Yüzdeler ve frekanslara baktığımızda öğretmenlerin bu konuda net bir yargıya varamadıklarını söyleyebiliriz.

Buna karşın öğrencilere uygulanan başarı testinde bu sorulara verdikleri cevaplar göstermektedir ki öğrenciler kendi kültürlerini ve kendi kültürlerine yakın olan kültürleri çok da iyi tanımamaktadırlar.

Tablo 13. Öğrencilerin Kendi Kültürleri ile İlgili Sorulara Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

Soru No		Doğru	Yanlış	Boş
10.	%	59,1	38,6	2,3
	f	26	17	1
15.	%	27,3	70,5	2,3
	f	12	31	1
16.	%	75	22,7	2,3
	f	33	10	1

Öğrenciler farklı ülkelerle benzer ortak olan özelliklerle ilgili 10. soruya, %59,1' i doğru, % 38,6' sını yanlış cevap verirken % 2,3' ü bu soruyu boş bırakmış, diğer benzer kültürlerle ilgili 15. soruya % 27,3' ü doğru, % 70,5' i yanlış cevap verirken % 2,3' ü bu soruyu boş bırakmış, kendi kültürümüze has özelliklerle ilgili 16. soruya % 75' i doğru, % 6,8' i yanlış cevap verirken % 2,3' ü bu soruyu boş bırakmıştır.

Bu durumda; Öğrencilerin kendi kültürlerini iyi tanıdıklarını ancak yabancı kültürleri çok da iyi bilmedikleri anlaşılmaktadır. Ne de olsa bu kültürleri genel olarak resimlerden ve ders kitaplarından tanımaktadırlar.

Ankete katılan öğretmenlerin “Öğrenciler gösterilen materyaller sonucunda farklı kültürleri ayırt edebiliyorlar mı?”, “Ülkeleri ve farklı toplumları tanıtmada araç-gereç kullanımını öğrencilerin başarı düzeylerini olumlu yönde etkilemekte mi?” sorularına verdikleri cevapların frekans ve yüzdeleri tablo 14' de verilmiştir.

Tablo 14. Öğrencilerin Kendi Kültürleri ve Farklı Kültürleri Tanmada Materyallerin Etkisine İlişkin Verdikleri Cevaplara Ait Bulgular

Soru No		Tamamen	Genellikle	Kısmen	Çok Az	Hiç
19.	%	16,9	40	27,7	12,3	3,1
	f	11	26	18	8	2
20.	%	43,1	30,8	16,9	6,2	3,1
	f	28	20	11	4	2

“Öğrenciler gösterilen materyaller sonucunda farklı kültürleri ayırt edebiliyorlar mı?”, sorusuna ankete katılan öğretmenlerin %16,9’u tamamen, % 40’ı genellikle, % 27,7’si kısmen; ülkeleri ve farklı toplumları tanıtma araç-gereç kullanımını öğrencilerin başarı düzeylerini olumlu yönde etkilemekte mi?” sorusuna ise % 43,1’i tamamen, % 30,8’i genellikle, şeklinde cevap vermiştir.

Bu durumda: araç gereçle öğretim yapmanın öğrencilerin başarılarını olumlu yönde etkilediği yönünde bildirilen görüş araştırmayı destekler niteliktedir.

1.3. Deney ve Kontrol Gruplarına Uygulana Başarı Testinin Sonuçlarının Karşılaştırılması

Araştırmada deney ve kontrol grubuna ön test ve son test olarak uygulanan başarı testi sonucunda elde edilen, deney ve kontrol gruplarına ait betimsel istatistik sonuçlar tablo 15’de sunulmuştur.

Tablo 15. Deney ve Kontrol Gruplarına Ait Betimsel İstatistik Sonuçlar

Gruplar	N	Min.	Maks.	X	S
Kontrol Grubu Ön Test	22	10	75	46,45	19,37
Deney Grubu Ön Test	22	10	75	44,90	17,20
Kontrol Grubu Son Test	22	28	81	55,81	11,49
Deney Grubu Son Test	22	35	90	64,00	14,83

Araştırmada deney grubu 22, kontrol grubu 22 öğrenciden oluşmaktadırdır. Her iki grubun ön test sonuçlarına göre en düşük puan 10, en yüksek puan 75 olarak hesaplanmıştır. Grupların n teste aritmetik ortalamalarının birbirine oldukça yakın çıkması grupların birbirine denk olduğunu ve araştırma için oldukça uygun iki grup olduklarını göstermektedir.

Deney grubunda bulunan öğrencilerin son test sonuçlarına göre en düşük puanı 35, en yüksek puanı 90, sonuçların aritmetik ortalaması 64,00, standart sapması ise 14,83 olarak bulunmuştur. Kontrol grubunda bulunan öğrencilerin başarı testi sonuçlarına göre en düşük puan 28, en yüksek puan 81, puanların aritmetik ortalaması 55,81, standart sapması 11,49 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara bakılarak başlangıçta birbirine oldukça yakın olarak hesaplanan aritmetik ortalamaların son test sonucuna göre deney grubunun lehine bir Şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir.

Tablo 16'da deney ve kontrol grubunun ön test sonuçlarına göre ortalamaları arasındaki farka ilişkin t testi sonuçları sunulmuştur.

Tablo 16. Deney ve Kontrol Grubunun n Testlerinin Karşılaştırılması

	N	X	S	t
Deney Grubu n Test	22	44,90	17,20	,332
Kontrol Grubu n Test	22	46,45	19,37	

$P > .05$

Araştırmada deney ve kontrol gruplarına uygulanan başarı ön test sonuçlarına göre; Deney grubu ğrencilerinin ön test sonucunda aritmetik ortalaması 45, standart sapması 17,20, kontrol grubu ğrencilerinin ön test sonucunda aritmetik ortalaması 46,45, standart sapması 19,37, olarak bulunmuştur. İki grup arasındaki t testi değeri 0,332 olarak hesaplanmıştır. İstatistik anlamlılık kabul seviyemiz olan .05 değerinden büyük olduğundan 0,332 olarak okunan tablo değeri deney grubunun ön test sonuçları ile kontrol grubunu ön test sonuçları arasında anlamlı bir fark olmadığını ve grupların denk olduğu gösterir.

Tablo 17’de kontrol grubunun ön test ve son test puanlarının sonuçlarının karşılaştırılması ve her iki testin ortalamalarına ilişkin t testi sonucu verilmiştir.

Tablo 17. Kontrol Grubunun Kendi İçinde Karşılaştırılması

	N	X	S	t
Kontrol Grubu Ön Test	22	46,45	19,37	-1,732
Kontrol Grubu Son Test	22	55,81	11,49	

P<.05

Kontrol grubunun ön ve son test değerlerinin karşılaştırılması sonucu ortaya çıkan değerler; kontrol grubunun son testte daha başarılı olduğunu gösterir. Aynı karşılaştırma deney grubu için de yapılmış ve elde edilen sonuçlar tablo 18’ de sunulmuştur.

Tablo 18. Deney Grubunun Kendi İçinde Karşılaştırılması

	N	X	S	t
Deney Grubu Ön Test	22	44,90	17,20	-3,609
Deney Grubu Son Test	22	64,00	14,83	

P< .05

Tabloda, deney grubunun ön testteki aritmetik ortalaması ile son testteki aritmetik ortalaması arasında belirgin bir fark olduğu ve t testi sonucunun anlamlılık seviyesi .05 değerinden küçük olduğundan öğrencilerin belirgin şekilde son teste daha başarılı olduğu görülmüştür.

Her iki grubun son test karşılaştırmaları ve t testi sonuçları tablo 19’ da verilmiştir.

Tablo 19. Deney ve Kontrol Gruplarının Son Test Karşılaştırmaları

	N	X	S	t
Kontrol Grubu Son Test	22	55,81	11,49	.019
Deney Grubu Son Test	22	64,00	14,83	

$P < .05$

Deney ve Kontrol Grubuna uygulanan son testte; Kontrol grubunun aritmetik ortalaması 55,81 iken, deney grubunun aritmetik ortalaması 64 olarak hesaplanmıştır. İki grup arasındaki t testi değeri 0.019 olarak hesaplanmıştır. Bu değerin 0.05 anlamlılık düzeyinden küçük olmasından dolayı deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiş olmakla birlikte sonuçlara bakılarak deney grubunun kontrol grubuna göre daha başarılı olduğu açıkça görülmektedir.

Bu sonuçlar göstermektedir ki; sosyal bilgiler dersinde araç-gereç (materyal) kullanımı öğrencilerin performansını (başarı düzeyini) artırmaktadır. Buna karşın materyallerle desteklenmeyen ders anlatımlarında öğrencilerin performans düzeyleri düşmekte ve istenilen verim alınmamaktadır.

1.4. Araştırmada Uygulanan Anketin Üçüncü Bölümünün Değerlendirilmesi

Araştırma kapsamında öğretmenlere uygulanan anketin üçüncü bölümüne ait bulguların yorumu aşağıdaki şekilde yapılmıştır:

Anketin üçüncü bölümünü cevaplayan öğretmenlerin hepsi harita kullanımının öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerini ve performansını belirgin düzeyde artırdığını ve bu yolla öğrenilen bilgilerin daha kalıcı olduğunu belirtiyor. Ayrıca öğretmenler görsel materyal kullanımının kazanımların kavratılması noktasında daha etkili ve daha kalıcı olduğunu vurguluyor. Haritada gördüğünü kendi çizimleriyle kâğıda aktarmasının öğrencinin yaparak yaşayarak öğrenme ilkesi doğrultusunda daha kalıcı öğrenmeler gerçekleştirdiği öğretmenler tarafından da vurgulanmaktadır.

Görsel materyallerin soyut kavramları somutlaştırmaya yardımcı olduğu bu sayede de öğrencilerin performanslarının arttığı öğretmenler tarafından dikkat çekilen başka bir noktadır. Bu materyallerin öğretmenler tarafından hazırlanabileceği gibi grup çalışmasıyla öğrencilere de hazırlatılabileceği öğretmenlerin cevabındaki dikkat çekici başka bir noktadır.

Anketin üçüncü bölümünde yer alan “ sosyal bilgiler dersinde en çok kullandığınız materyallerden beş tanesini yazınız.” Bölümüne verilen cevapların hepsinin başında harita bulunmaktadır. Daha sonra sırasıyla; model küre, tepegöz, bilgisayar (cd-vcd), ders ve çalışma kitaplarına yer verilmekte.

Bu da bize materyal kullanımının öğrencilerin kalıcı bilgi oluşturmalarında ve öğrendiklerini unutmamaları adına ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Bu bölümde, araştırma kapsamında elde edilen bulgular ışığında sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

1. Sonuç

Yapılan yüksek lisans çalışması beş alt amaca uygun olarak düzenlenmiş ve araştırma neticesinde elde edilen veriler, bulgulara ilişkin bölümde istatistiksel olarak ifade edilmiştir. Bu veriler incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara varılmıştır.

1. İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda Sosyal Bilgiler Dersi'nin öğretiminde kullanılan materyaller somut işlem basamağına yeni geçmiş öğrencilerin özellikle coğrafyanın soyut kavramlarının öğretiminde oldukça etkili olup; bu kavramların öğretimini ve daha sonra hatırlanmasını kolaylaştırmaktadır. Bu araç-gereçlerden bazıları şunlardır: Haritalar (genel haritalar, özel haritalar), model küre, atlas, vcd çalar, televizyon, tepegöz prjektörü, data show, etkileşimli video ve bilgisayar.

2. İlköğretim 4. sınıfa başlayan bir ilkokul öğrencisi için coğrafi birçok terim gerek soyut olmasından gerekse yaşadığı ortamdan uzak olmasından çok fazla anlam ifade etmemektedir. Hele bir de bu konular özellikle görsel materyallerle desteklenmeden (somutlaştırılması açısından) anlatılırsa dersler iyice anlamsızlaşmaktadır. Bu durumu ortadan kaldırmak ve öğretimi daha kalıcı ve etkili hale getirmek için öğretimin materyallerle desteklenmesi oldukça önemlidir.

Yaşadığı şehrin dışına hiç çıkmamış bir ilköğretim öğrencisine bırakın Dünya'daki başka ülkeleri farklı kültürleri anlatmayı, Türkiye' nin başka bir ilini ve oradaki farklılıkları dahi zor kavratırsınız. Ancak resimlerle, bilgisayar ve modellerle desteklenmiş bir öğretimde bunu başarma şansınız artacaktır.

3. Araştırmaya katılan öğrencilerin harita kullanma bilgi ve becerisi ile harita okur yazarlığı; öğrencilere uygulanan başarı testiyle ölçülmeye çalışılmış ve öğrencilerin bu konuda çok başarılı olmamalarına rağmen deney grubundaki

öğrencilerin bu konuda kontrol grubundaki öğrencilere nazaran daha başarılı oldukları tespit edilmiştir. Bunun nedenin deney grubundaki öğrencilerin bu konudaki öğretimlerinin materyallerle desteklenerek öğrencilerin aktif olarak derse katılımlarının sağlanmasıdır.

4. Araştırmaya katılan öğretmenlerin öğrencilerin harita kullanma bilgi ve becerisini ve harita okuryazarlığı konusundaki bilgilerine ilişkin verdikleri cevaplar incelendiğinde öğretmenlerin sınıf içerisinde öğrencilere çok fazla harita kullanmadığı sunucuna varılmıştır. Anketin üçüncü bölümündeki soruların ankete katılan birçok sınıf öğretmeni tarafından cevaplanmaması bu sonucu destekler niteliktedir.

Ayrıca araştırmaya katılan deney ve kontrol grubu öğrencilerinin özellikle bu konudaki sorulara verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında deney grubundaki öğrencilerin daha başarılı olduğu tespit edilmiştir.(Deney Grubu Öğrencilerinin aritmetik ortalaması: 64, Kontrol Grubu Öğrencilerinin aritmetik ortalaması 55,81 puan).

5. Her ne kadar ilköğretim 4. ve 5. sınıflarda Sosyal Bilgiler dersi öğretiminde materyal kullanımı öğrenci başarısı üzerinde olumlu yönde etkili olsa da materyal kullanılırken bazı hususlara dikkat edilmesi gerektiği araştırmanın kavramsal çerçevesinin oluşturulması için yapılan araştırmada ortaya çıkmıştır. Kullanılacak materyalin konuya, öğrenciye ve sınıf ortamına uygun olması, özellikle tekrar kullanılacak materyallerin dayanıklı olması, bilgisayarın sadece donanın olarak değil yazılım olarak da etkili ve güçlü olması gibi hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir.

6. Araştırmaya katılan öğrencilerden; ders anlatımı sırasında deney grubundaki öğrencilerin daha istekli, kontrol grubundaki öğrencilerin ise ders sırasında sıkıldıkları gözlenmiştir. Ayrıca materyallerle desteklenerek ders anlatılan deney grubundaki öğrencilerin kendilerini daha rahat ifade ettikleri ve Sosyal Bilgiler dersini diğer derslerle daha rahat ilişkilendirdikleri de gözlenmiştir.

Bu sonuçlar çerçevesinde ilköğretim 4. ve 5. sınıfta Sosyal Bilgiler dersi öğretiminde materyal kullanımının öğrenci başarı düzeyini önemli yönde etkilediğini

öğretim faaliyetinin verimliliğini artırdığı ve öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinin temel amaçlarını daha rahat içselleştirdiği görülmektedir.

2. Öneriler

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular ışığında, ilköğretim 4. ve 5. sınıflarda Sosyal Bilgiler dersi öğretiminin verimliliğinin artırılması ve öğrenci başarı düzeyinin en üst seviyeye çıkarılabilmesi için aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

1. Okul idarecilerince, resmi yazışmalarla kardeş okul bulunarak ve yine Milli Eğitim Müdürlüğüne yapılacak resmi yazışmalar sonucu materyal yönünden elinde fazlalık bulunan okullarla iletişime geçilerek öğretmenlerin öğretim materyallerine kolayca ulaşabilmeleri ve Eğitim Araçları Merkezi ile işbirliği yapılarak öğretmenlerin öğretim materyalleri hazırlaması ve kullanımı gibi konularda bilgilendirilmesi sağlanmalıdır.

2. İlköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerine Powerpoint vb sunum programları ile konulara uygun slaytların nasıl hazırlanacağı konusunda hizmet içi kurslar ve seminer yoluyla bilgi verilmeli, öğretmenler bu tür programlar kullanmaya sevk edilmeli.(Şu anda okullarda sürdürülen koordinatör öğretmenliğin daha işlevsel hale getirilmesi gerekli).

3. Bilgisayar laboratuvarını sınıf öğretmenlerinin daha rahat kullanmaları için uygun yazılım programları hazırlanabilir. Sınıf öğretmenlerinin özellikle Fen ve Teknoloji dersi ile Sosyal Bilgiler dersini bilgisayar laboratuvarında işlemeleri yönünde öğretmenler teşvik edilebilir. Eğer okulun fiziki durumu uygunsa sosyal ilgiler sınıfları oluşturulabilir.

4. Bu imkânı bulunmayan okullarda kullanılacak genel ve özel haritalar asetat şeklinde hazırlanabilir.

5.Öğretmen öğrencileriyle birlikte basit ama etkili materyaller hazırlayabilir.

6. Gerekli merciler tarafından ilköğretim için gerekli olan cd ve vcdler okullara ücretsiz gönderilebilir.

7. Eğitim fakültelerinde okutulan materyal geliştirme dersi daha etkin hale getirilerek burada geliştirilecek olan materyallerin, Eğitim Araçları Merkezi yardımıyla derslerde kullanılabilir hale getirilebilir.

8. İlköğretim okullarında “sosyal bilgiler odası” düzenlenerek okuldaki sosyal bilgiler dersinde kullanılacak araç-gereçler burada muhafaza edilebilir. Böylelikle dersten önce hangi materyal kullanılacaksa öğretmen tarafından rahatlıkla temin edilebilir.

9. Sınıf öğretmenleri materyal kullanımı konusunda teşvik edilmelidir.

10. Materyal seçerken ne kadar çok materyal kullandığınız değil, konuya ve öğrencilerin seviyelerine ne kadar uygun materyal kullandığınız önemlidir. Öğretimde kalitenin artması açısından sınıf öğretmenlerinin bu konuya dikkati çekilmelidir.

11. Gerek hazır materyallerin kullanımda ve temin edilmesinde, gerekse öğrenci öğretmen işbirliği ile yapılan materyallerin sınıf ortamına getirilmesinde öğrencilerin aktif olarak rol almaları sağlanmalıdır.

12. Yaparak yaşayarak öğrenmenin en iyi öğrenme şekli olduğu düşünülürse materyal seçiminde ve bunların korunmasında öğrencilerin derse aktif katılımları sağlanmalıdır.

13. Her öğrencinin farklı öğrenme stili ve farklı zekâ alanları olduğu göz önünde bulundurularak materyal seçiminde bu durum göz önünde bulundurulmalı.

KAYNAKLAR

AKAR, Cüneyt, (2001), *İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirilmesi*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış YTL), Afyon.

AKGÜL, M.K.- Yıldırım, F. (1995). Eğitim Araçlarının Kullanımında Ergonomik Ölçülerin Önemi. V. Ulusal Ergonomi Kongresi Bildirileri, İ. T. Ü., 15-17 Kasım, İstanbul.

AKTEPE, R. (2001). BTIE'2001 *Bilişim Teknolojileri Işığında Eğitim Konferansı ve Sergisi Açılış Konuşması*. TBD Bilişim Kültürü Dergisi, Sayı 78, Ankara.

ALKAN, C. (1998). Eğitim Teknolojisi. Yenilenmiş 6. Baskı. Anı Yayıncılık, Ankara.

BAŞAK, Ayhan, (2002). *Materyal Kullanımının İlköğretim Okulu Öğrenci Başarısına Etkisi*, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

BAYRAM, S. (1999). *Bilgisayar Destekli Öğretim Teknolojileri*, Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Yayınları, İstanbul.

BİNBAŞIOĞLU, Cavit, (2003), *Hayat Bilgisi Öğretimi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

BÜYÜKKARAGÖZ, S. Savaş, ve **ÇİVİ**, Cuma, (1999), *Genel Öğretim Metotları- Öğretimde Planlama Uygulama*, Beta Yayıncılık, İstanbul.

BTYKA, (2001). Bilgi Teknolojileri Yaygınlık ve Kullanım Araştırması 2000, Tubitak Bülten, Ankara.

DEMİREL, Özcan ve **KAYA**, Zeki, (2003), "Eğitimle İlgili Temel Kavramlar", *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, PegemA Yayıncılık, Ankara.

DEMİREL, Özcan, (2005), *Kurandan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*, PegemA Yayıncılık, Ankara.

DEMİREL, Özcan, (2006), *Öğrenme Sanatı*, PegemA Yayıncılık, Ankara.

DOĞANAY, Ahmet, (2003), “Öğretimde Kavram ve Genellemelerin Geliştirilmesi”, *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, ed.Cemil Öztürk ve Dursun Dilek, PegemA Yayınları, Ankara.

DUMAN, Bilal, (2004), *Öğrenme – Öğretme Kuramları ve Süreç Temelli Öğretim*, Anı Yayıncılık, Ankara.

ERDEN, Münire, (1995), *Eğitimde Program Değerlendirme*, Pegem Yayınları, Ankara.

FİDAN, Nurettin ve **ERDEN**, Münire, (1994), *Eğitime Giriş*, Meteksan Yayınları, Ankara.

KAĞITÇIBAŞI, Çiğdem, (1999), *Yeni İnsan ve İnsanlar*, Evrim Yayınları, İstanbul.

KILIÇOĞLU, Gökçe, (2007), *İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Programına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi*, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış YTL, Kars.

ÖZDEN, Yüksel, (2003), *Öğrenme ve Öğretme*, PegemA Yayıncılık, Ankara.

ÖZTÜRK, Cemil, (2006), “Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinler Arası Bir Bakış”, *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Yapılandırmacı Bir Yaklaşım* ed. C. Öztürk, PegemA Yayıncılık, Ankara.

SABAN, Ahmet, (2004), *Öğrenme Öğretme Süreci – Yeni Teori ve Yaklaşımlar*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

SAFRAN, Mustafa ve Diğerleri, (2006), “İlköğretim Soysak Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu”, *İlköğretim Programları*, PegemA Yayıncılık,ed. K. Kıroğlu Ankara.

SAĞLAM, Halil İbrahim, (2006), *Türkiye’deki Davranışçı ve Yapılandırmacı Sosyal Bilgiler Öğretim Uygulamasının Değerlendirilmesi*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış DT), Erzurum.

SÖNMEZ, Veysel, (2005), *Hayat ve Sosyal Bilgiler Öğretim Öğretmen Kılavuzu*, Anı Yayıncılık, Ankara.

SÖZER, Ersan, (1998), *Bilgiler Kapsamında Sosyal Bilgilerin Yeri ve Önemi*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.

TAN, Şeref, (2006), *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*, PegemA Yayıncılık, Ankara.

TÜRKOĞLU, Adil ve Diğerleri, (2002), *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, ed. A. Türkoğlu, Mikro Yayınları, Ankara.

ÜNAL, S. – Ada, S. (1999). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Yayını, İstanbul.

VARIŞ, Fatma, (1994), *Eğitimde Program Geliştirme Teori ve Teknikler*, Alkım Kitapçılık, Ankara.

YILMAZ, Hasan.ve **SÜMÜL**, Ali Murat, (2003), *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*, Çizgi Kitapevi, Konya.

VURAL, Mehmet, (2005), *İlköğretim Okulu Ders Programları ve Öğretim Kılavuzları*, Yakutiye Yayıncılık, Erzurum.

www. meb. gov. Tr

“[http://programlar](http://programlar.meb.gov.tr/prog_giris_6.html) meb. gov. tr / prog_giris_6.html.

[http://programlar](http://programlar.egitim.aku.edu.tr) eğitim aku.edu.tr.

EKLER

EK-1

ANKET FORMU

**4. VE 5. SINIFLARDA SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE (ARAÇ-GEREÇ)
KULLANIMININ ÖĞRENCİ BAŞARI DÜZEYLERİNE ETKİSİ (KARS İLİ ÖRNEĞİ)**

Sevgili Meslektaşım;bu anket 4. ve 5. sınıflarda Sosyal Bilgiler dersinde araç-gereç kullanımının öğrencilerin başarı düzeylerine etkisini ölçmek amacı ile hazırlanmıştır.

Anket sonuçları, sadece bilimsel amaçlarla kullanılacaktır.Bu nedenle maddelerle ilgili görüşlerinizi bildirmeniz yeterlidir.

Lütfen ifadeleri dikkatlice okuyup gerçek görüşlerinizi belirtiniz. Yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Seçil KIY CAN

K.A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü

İlköğretim Sosyal Bilgiler B. D.

Yüksek Lisans Öğrencisi

ANKET FORMU

1. BÖLÜM

Bu bölümde kişisel bilgileriniz ile ilgili bilgiler bulunmaktadır. Soruları durumunuza uygun olarak (X) işareti ile belirtiniz.

I.Cinsiyetiniz:

Kadın ()

Erkek ()

II. Mesleki Kıdeminiz:

1-5 yıl ()

11-15 yıl () 21 yıl ve üstü ()

6-10 yıl ()

16- 20 yıl ()

III. En Son Bitirdiğiniz Eğitim Programı:

a. Eğitim Enstitüsü ()

b. Eğitim Fakültesi ()

c. Diğer (parantez içinde yazınız)()

2. BÖLÜM

Aşağıda Sosyal Bilgiler dersi, "Uzaktaki Arkadaşlarım" ünitesinin; ülke, bir ülkenin dünya haritası üzerindeki yerini belirtilmesi, kıta kavramı, siyasi ve fiziki harita kavramları ve görsel materyallere dayanarak farklı toplumların kültürel özelliklerinin ayırt edilmesi konularına ilişkin, öğrencilerin bilgi düzeylerine ifadeler yer almaktadır. Bu ifadelerin öğrencilerinizde ne düzeyde gerçekleştiği yönündeki görüşlerinizi belirtmeniz istenmektedir.

Görüşlerinizi "**Tamamen, Genellikle, Kısmen, Çok Az, Hiç**" seçeneklerinden biri için (X) işaretini kullanarak belirtiniz.

Sıra No	Öğrencilerin konuya ilişkin bilgi düzeyleri hakkında	Tamamen	Genellikle	Kısmen	Çok Az	Hiç
1.	Öğrencilerin "ülke" kavramı konusundaki bilgilerini yeterli buluyor musunuz?					
2.	Öğrencilerin "şehir" kavramı konusundaki bilgilerini yeterli buluyor musunuz?					
3.	Öğrenciler "ülke ve şehir" kavramları arasındaki farkı biliyorlar mı?"					
4.	Öğrencilerin "kıta" kavramı konusundaki bilgilerini yeterli buluyor musunuz?					
5.	Öğrenciler büyük kıtaların harita üzerindeki yerlerini gösterebiliyorlar mı?					
6.	Öğrencilerin "siyasi harita" kavramı konusundaki bilgilerini yeterli buluyor musunuz?					
7.	Öğrencileri "fiziki harita" kavramı konusundaki bilgilerini yeterli buluyor musunuz?					
8.	Öğrenciler "siyasi harita ve fiziki harita" kavramları arasındaki farkı biliyorlar mı?					
9.	Öğrenciler belirtilen ülkeyi siyasi harita üzerinde gösterebiliyor mu?					

10.	Öğrenciler belirlenen bir ülkenin komşularını harita üzerinde gösterebiliyor mu?					
11.	Öğrenciler fiziki harita üzerinde renklerin hangi anlama geldiğini biliyorlar mı?					
12.	Öğrenciler belirtilen yeryüzü şekillerini fiziki harita üzerinde gösterebiliyorlar mı?					
13.	Öğrenciler belirtilen bir ülkenin başkentini harita üzerinde gösterebiliyorlar mı?					
14.	Öğrencilerin “toplum” kavramı hakkındaki bilgilerini yeterli buluyor musunuz?					
15.	Öğrencileri “kültür” kavramı hakkındaki bilgilerini yeterli buluyor musunuz?					
16.	Öğrenciler “toplum ile kültür” kavramları arasındaki ilişkinin farkında mı?					
17.	Öğrenciler kendi toplumu ile farklı toplumlar arasındaki farklılıkların farkında mı?					
18.	Öğrenciler kendi kültürlerine has özellikleri biliyorlar mı?					
19.	Öğrenciler gösterilen görsel materyaller sonucunda farklı kültürleri ayırt edebiliyorlar mı?					
20.	İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda araç-gereç kullanımı öğrencilerin başarı düzeylerini olumlu yönde etkilemekte mi?					

3. BÖLÜM

Bu bölümde siz değerli meslektaşlarımızın görüşlerine dair sorulara içtenlikle cevap vermeniz beklenmektedir.

1. Sosyal Bilgiler dersinde 4. sınıflarda; “Yaşadığımız Yer ve Uzaktaki Arkadaşlarımız” üniteleri ile 5. sınıflarda; “Adım Adım Türkiye ve Bölgelerimizi Tanıyalım” üniteleri ile ilgili kazanımların kavratılmasında ve öğrencilerin başarıları üzerinde harita kullanımının (harita okuryazarlığının) etkisi hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

2. Sosyal Bilgiler dersi öğretiminde öğrencilerin başarısının arttırdığını düşündüğünüz ve uyguladığımız yukarıda belirtilen ünitelerle ilgili etkinliklerden örnekler yazınız.

3. Sosyal Bilgiler dersinde yukarıda belirtilen ünitelerde en çok kullandığımız materyallerden yazınız.

T.C.
KARS VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

05 MAY 2008

Sayı : B.08.4.M.E.M.4.36.00.03.500/ 9222

Konu : Anket Çalışması

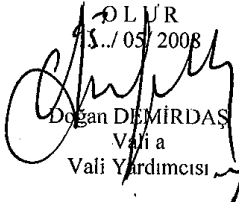
VALİLİK MAKAMINA
KARS

İlimiz Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencilerinden Seçil KIY CAN İlimiz dahilindeki İlköğretim Okulları 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde araç, gereç kullanımının öğrenci başarılarını etkisi konulu tez çalışmasını yapmak istediği Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün 01.05.2008 tarih ve 093 sayılı yazılarında belirtilmektedir.

Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencilerinden Seçil KIY CAN İlimiz İlköğretim Okulu 4.ve.5. sınıf öğrencilerine yapacağı anket ve belgeleri, Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesinin 10.maddesine göre oluşturulan Araştırma Değerlendirme Komisyonu tarafından değerlendirilmiş olup, adı geçen araştırmacıların Müdürlüğümüz tarafından mühürlenerek ekli anketi, İlimiz dahilindeki okullarda Sosyal Bilgiler derslerine giren öğretmenlere dersleri aksatmayacak şekilde uygulanması ve araştırma sonucunun CD'ye kayıtlı olarak kurumumuza verilmesi Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca uygun görüldüğü takdirde Olur'larınıza arz ederim.

Mehmet EKİCİ
Milli Eğitim Müdürü

OLUR
5./05/2008

Doğan DEMİRDAŞ
Vali a
Vali Yardımcısı

	ADRES : İl Milli Eğitim Müdürlüğü 36200- KARS Tel : 0 474 212 82 26 Faks:0474 212 82 29 E-POSTA- karsmem@meb.gov.tr İnt. Adresi: http://karsmem.gov.tr.	 DANIŞMA 444 0 632 HATTI	 EĞİTİME %100 DESTEĞİ	 EĞİTİM REFORMU Daha aydınlık gelecek
---	--	--	--	---

EK-2

**İLKÖĞRETİM OKULU SOSYAL BİLGİLER DERSİ 4. SINIF UZAKTAKİ
ARKADAŞLIRIM ÜNİTESİ BAŞARI DEĞERLENDİRME SORULARI**

S.1- Aşağıdakilerden hangisi şehirdir?

- A- Almanya B- Bulgaristan C- Amasya D- Azerbaycan

S.2- Aşağıdakilerden hangisi ülkedir?

- A- Münih B-Mısır C- Roma D- Tokyo

S.3- Ülkemizin merkezi yönetim kuruluşları hangi ilimizdedir?

- A- İstanbul B- Ankara C- İzmir D- Konya

S.4- Aşağıdakilerden hangisi, Japon bir çocukla Türk bir çocuğun ortak yaşantılarından biri olamaz?

- A- okula gitmek B- spor yapmak C- aynı dili kullanmak D- oyun oynamak

S.5- Yeşil çay, kimchi (kimiçi) yemeği ve bir savunma sporu olan taekwondo (tekvando) ile ünlü olan ülke aşağıdakilerden hangisidir?

- A- Avustralya B- Türkmenistan C- Güney Kore D- Hollanda

S.6- “Kutuplara yakın yerlerde yaşayan toplumlar kalın, Ekvatora yakın yerlerde yaşayanlar ise ince kıyafet giyerler.”

Buna göre giyim tarzını etkileyen faktör aşağıdakilerden hangisidir?

- A- iklim B- tarih C- ekonomi D- kültür

S.7- Aşağıdakilerden hangisinde ülkelerle buldukları kıtaları doğru eşleştirilmiş.

- A-Mısır-Asya/Pakistan-Afrika/İspanya-Amerika/Şili-Avustralya/Sidney-Avrupa
B- Mısır-Asya/Pakistan-Amerika/İspanya-Avrupa/ Şili-Avustralya/Sidney-Avrupa
C- Mısır-Afrika/Pakistan-Asya/İspanya-Avrupa/ Şili-G. Amerika/Sidney-Avustralya
D-Mısır-Afrika/Pakistan-Afrika/İspanya-Amerika/ Şili-G.Amerika/Sidney-Avustralya

S.8- I.Amerika’da, çocukların anne babalarına adı ile hitap etmeleri normal karşılanması

II.Bazı ülkelerde öğretmen sınıfa girince, çocuklar ayağa kalkması

III.Türkiye’de küçüklerin, kendilerinden büyük olanların elini öpmesi

IV.Almanya’da 18 yaşından sonra çocukların evden ayrılabilmesi

Yukarıda verilen davranışların ülkeden ülkeye farklı olmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A- ekonomi

B- kültür

C- sanat

D- iklim

S.9- Aşağıdakilerden hangisi Türkiye’nin komşularından biri değildir?

A- Yunanistan

B- Suriye

C- Fransa

D- Bulgaristan

S.10-Aşağıda, Avustralya’da yaşayan hayvanlardan bazılarının adları verilmiştir. Bu hayvanlardan hangisi bizim ülkemizde de vardır?

A- Kanguru

B- Merinos koyunu

C- Koala

D- Tazmanya şeytani

S.11-Laleleri, yel değirmenleri holstein inekleri ve tahta ayakkabılarıyla tanınan ülke aşağıdakilerden hangisidir?

A- Avustralya

B- Türkmenistan

C- Güney Kore

D- Hollanda

S.12- Kızıl rengin hakim olduğu halıları, çadırları ve Ahal Teke atları ile bilinen ülke aşağıdakilerden hangisidir?

A- Avustralya

B- Türkmenistan

C- Güney Kore

D- Hollanda

S.13- Aşağıdaki başkentler başkenti olduğu ülkelerle eşleştirilmiştir. Hangi seçenek doğrudur?

A- Türkiye-Ankara/Çin-Tokyo/Azerbaycan-Baku/Fransa-Paris

B- Türkiye-Ankara/Çin-Pekin/Azerbaycan-Baku/Fransa-Paris

C- Türkiye-Baku/Çin-Tokyo/Azerbaycan-Ankara/Fransa-Paris

D- Türkiye-Paris/Çin-Pekin/Azerbaycan-Baku/Fransa- Ankara

S.14- Aşağıdaki Sanayi kollarından hangisi Azerbaycan’da daha çok gelişmiştir?

A- otomotiv

B- petrol

C- ilaç

D- silah

S.15- Aşağıdakilerden hangisi Türk Cumhuriyetlerinde kutlanan geleneksel bir bayramdır?

A- Kurban Bayramı

B- Ramazan Bayramı

C- Anayasa Bayramı

D- Nevruz Bayramı

S.16- Aşağıdakilerden hangisi Türklere has bir özellik değildir?

A- misafirperver

B- müsrif

C- cömert

D- yardımsever

S.17- Aşağıda renkler harita üzerinde ifade ettiği anlamlarla eşleştirilmiştir. Hangi seçenekte doğru eşleştirilme yapılmıştır?

A- mavi-deniz,göl,nehirler /sarı-ovalar /yeşil- dağlar /kahverengi-yaylalar(platolar)

B- mavi-deniz,göl,nehirler /sarı-yaylalar(platolar) /yeşil- dağlar /kahverengi-dağlar

C- mavi-deniz,göl,nehirler /sarı-dağlar /yeşil- ovalar /kahverengi-yaylalar(platolar)

D- mavi-deniz,göl,nehirler/sarı-yaylalar(platolar)/yeşil-ovalar/kahverengi-dağlar

Aşağıdaki 18., 19. ve 20. soruları haritaya göre cevaplayın.

S.18- Belirtilen ülkenin komşuları hangi seçenekte doğru olarak sıralanmıştır?

A-Hollanda, Belçika, Danimarka, İsviçre, Polonya,

B-Hollanda, Belçika, İsviçre, Avusturya, Çek Cumhuriyeti, Polonya

C-Hollanda, Belçika, İsviçre, Avusturya, Çek Cumhuriyeti, Polonya, Fransa, Danimarka

D-Hollanda, Belçika, İsviçre, Fransa, Avusturya, Polonya

S.19- Aşağıdaki seçeneklerden hangisinde Almanya'nın önemli akarsuları doğru olarak verilmiştir?

A- Weser – Ren – Tuna

B- Elbe – Bavyera – Tuna

C- Weser – Rotsak – Tuna

D- Ren – Köln – Weser

S.20- Harita üzerinde Almanya'nın dağlarını, ovalarını, platolarını (yayla) işaretleyerek aşağıya yazınız.

Dağlar:

Ovalar:

Platolar:

ÖZGEÇMİŞ

1977 Kars'ta doğdu.

1989 Kars Gazi Ahmet Muhtar Paşa İlköğretim Okulu'ndan mezun oldu.

1994 Kars Anadolu Lisesi'nden mezun oldu.

1997 Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümüne kayıt yaptırdı.

2001 Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümünden mezun oldu.

2001 Sınıf öğretmeni olarak Kars'a atandı. Halen Kars İli Merkez İlçesinde sınıf öğretmeni olarak görev yapmaktadır.

2006 Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans eğitimine başladı

Evli ve iki çocuk annesi.